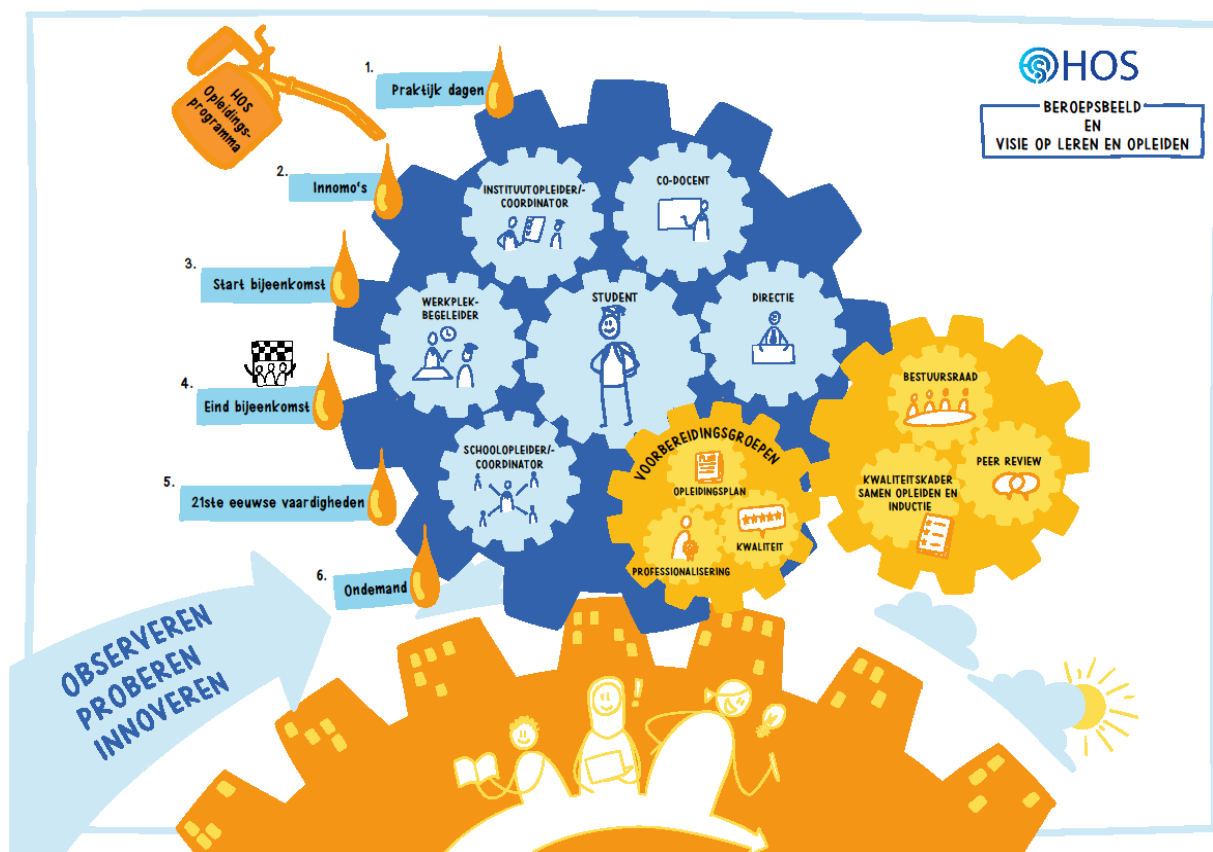


Programmaboekje Haagse Opleidingsschool wo en hbo-niveau 2, 3, 4 2023-2024

Versie 4 juli 2023



Inhoud

Begrippenlijst HOS	2
1. Inleiding	4
2. Wie werken er samen binnen de HOS?	7
3. Beroepsbeeld en visie	11
4. Het HOS opleidingsprogramma	15
5. HOS inhoudelijke programmalijnen	21
6. Planning HOS opleidingsprogramma 2023-2024	28
7. HOS opleiders en begeleiders	32
8. Enkele afspraken	36
9. Regelgeving	37
Bijlage 1: ICLON Leiden tijdlijn werkpleklers	39
Bijlage 2: TU Delft Master Science Education and Communication (SEC)	40
Bijlage 3: HOS doorstroomformulier	42
Bijlage 4: Toelichting op programmaonderdelen HOS praktijkdagen	43

Begrippenlijst HOS

- *Werkplekbegeleider (school)*: begeleidt de student bij het werkpleklers in de dagelijkse praktijk (eerstelijns ondersteuning). In de praktijk wordt de werkplekbegeleider ook wel de vakcoach of werkplekcoach genoemd.
- *Schoolopleider (school)*: treedt op als 'algemeen' begeleider en opleider van de studenten. Deze functionaris wordt in de praktijk ook wel 'BoS' (begeleider op school) genoemd.
- *Co-docent*: ontwikkelt en verzorgt onderdelen van het HOS opleidingsprogramma en/of van HOS professionaliseringsactiviteiten (zoals de wpb-training), in nauwe samenwerking en afstemming met instituutopleiders en/of -trainers.
- *Schoolcoördinator (school)*: vervult, naast de rol als schoolopleider, een coördinerende rol op de school op het gebied van samen opleiden en professionaliseren (o.a. inventarisatie stageplaatsen, professionalisering werkplekbegeleiders en schoolopleiders, afstemming met lerarenopleidingen en management, etc.).
- *Instituutopleider (instituut)*: medewerker van het opleidingsinstituut die de student begeleidt bij de competentieontwikkeling en eindverantwoordelijk is voor de beoordeling. De schoolopleider heeft in de meeste scholen ook een taak in het begeleiden van startende docenten. In de praktijk wordt deze functionaris ook wel BiS, instituutbegeleider, supervisor of vakdidacticus genoemd.
- *Instituutcoördinator (instituut)*: medewerker van het opleidingsinstituut die overzicht heeft op de activiteiten die uitgevoerd worden in de scholen, regelmatig contact heeft met de schoolcoördinatoren en verantwoordelijk is voor kwaliteitsbewaking van het onderwijs dat in de vo-partnerscholen wordt verzorgd. In de praktijk wordt deze functionaris ook wel regiomanager of stagecoördinator genoemd.
- *Stagecoördinator (HOS)*: coördineert de stages binnen de HOS, o.a. inventariseert en verdeelt de beschikbare stageplaatsen en stemt hierover af met de scholen en instituten binnen de HOS.
- *Programmamanager (HOS)*: is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de HOS en geeft sturing aan de procesmatige en inhoudelijke ontwikkeling van de HOS en de borging van de gemeenschappelijkheid.
- *Innomo*: innovatieve modules als centrale pijlers in de opleidings- en professionaliseringsactiviteiten. Er vinden jaarlijks diverse HOS-bijeenkomsten plaats voor alle betrokkenen binnen de HOS: van student tot schoolleider, van student tot starter, van wpb-er tot schoolopleider. Deze innomo's zijn innovatieve modules in de vorm van workshops rondom de pijlers in onze visie: pedagogisch en didactisch vernieuwen.

Beste student,

Welkom bij de Haagse Opleidingsschool (HOS). De HOS is een opleidingsschool die in 2018 is gestart en waarin studenten zich op negen scholen in de praktijk én op de Hogeschool Rotterdam, ICLON en TU-Delft ontwikkelen tot een bekwame leraar.

De veranderingen in de maatschappij gaan snel en als HOS vinden wij het belangrijk dat onze studenten toegerust zijn om hun toekomstige leerlingen voor te bereiden om in deze veranderende maatschappij een rol te kunnen spelen. Daarom besteden wij binnen de HOS extra aandacht aan de 21ste eeuwse vaardigheden en met name aan de digitale vaardigheden van onze studenten.

In dit programmaboekje hebben we allerlei belangrijke en nuttige zaken op een rij gezet. We hopen je daarmee te helpen om je weg te vinden, het beste uit je opleiding te halen en de leraar te worden die jij wil zijn. Daarnaast is er veel informatie en nieuws over de HOS te vinden op onze website: www.haagseopleidingsschool.nl.

Dit programmaboekje is voor wo-studenten en studenten hbo-niveau 2, 3 en 4 binnen de HOS. Voor hbo-niveau 1 studenten is er een apart programmaboekje. Voor deze studenten wordt (in samenwerking met de andere Haagse opleidingsscholen) een apart opleidingsprogramma verzorgd.

Veel succes en plezier met je opleiding!

Leonie Drabbe

Directeur 's Gravendreef College
Voorzitter stuurgroep HOS

1. Inleiding

Wat is een programmaboekje?

Alle studenten hebben vanuit hun eigen lerarenopleiding een handleiding werkpleklers. De doelen, opdrachten en beoordeling zijn immers voor studenten van alle lerarenopleidingen hetzelfde, maar per opleidingsschool is de weg daar naar toe verschillend. Dit staat in het programmaboekje beschreven. Het programmaboekje begrijp je het beste als je eerst de algemene handleiding van jouw lerarenopleiding goed hebt doorgenomen.

Voor wie is dit programmaboekje bedoeld?

Dit programmaboekje is bedoeld voor alle wo- en hbo-niveau 2, 3 en 4 studenten die binnen de Haagse Opleidingsschool (HOS) hun opleidingstraject volgen en voor hun opleiders en begeleiders.

Voor hbo-niveau 1 studenten is er een apart programmaboekje. Voor deze studenten wordt (in samenwerking met de andere Haagse opleidingsscholen) een apart opleidingsprogramma verzorgd.

De Haagse Opleidingsschool (HOS)

Binnen de HOS werken negen Haagse vo-scholen en drie lerarenopleidingen nauw samen om studenten op te leiden tot start- en stadsbekwame docenten in het voortgezet onderwijs.

Pedagogisch didactisch vernieuwen

Pedagogisch didactisch vernieuwen staat centraal in de (opleidings-)activiteiten van de HOS. De veranderingen in de maatschappij gaan snel en als HOS vinden wij het belangrijk dat onze studenten toegerust zijn om hun toekomstige leerlingen voor te bereiden om in deze veranderende maatschappij een rol te kunnen spelen. Daarom besteden we binnen de HOS extra aandacht aan de 21ste eeuwse vaardigheden en met name aan de digitale vaardigheden van onze studenten. Binnen de HOS kun je kennis maken met verschillende typen scholen, van vmbo en lwoo tot gymnasium.

Observeren, proberen, innoveren

Binnen de HOS leer je om les te geven in een steeds veranderende samenleving en draag je bij aan pedagogische didactische vernieuwing in onze scholen en lerarenopleidingen. Studenten observeren, proberen dingen in de praktijk uit, evalueren en passen waar nodig aan en werken hierbij nauw samen met hun werkplekbegeleider. We staan open voor de inbreng en ideeën van studenten en bieden ruimte voor proberen en experimenteren. Studenten vormen op die manier een impuls voor vernieuwing binnen onze scholen en lerarenopleidingen.

Innomo's (innovatieve modules)

De zogenaamde innomo bijeenkomsten (innovatieve modules) vormen een belangrijke impuls voor vernieuwing binnen de HOS. Innomo's zijn innovatieve modules als centrale pijlers in onze opleidings- en professionaliseringsactiviteiten. Er vinden jaarlijks diverse HOS innomobijeenkomsten plaats voor alle betrokkenen binnen de HOS: studenten, docenten, opleiders, begeleiders en leidinggevendenden.



Uit welke onderdelen bestaat het HOS opleidingsprogramma?

Binnen de HOS word je voor een belangrijk deel in de praktijk (40-50%) opgeleid, via het opleidingsprogramma van de HOS. Het opleidingsprogramma bestaat uit de volgende onderdelen:

- Werkplekleren op school.
- Gezamenlijk op HOS-niveau (op wisselende HOS-locaties):
 - Start- en afsluitende bijeenkomsten.
 - Praktijkdagen.
 - Innomo's: innovatieve modules (gekoppeld aan de praktijkdagen).
 - Intervisie (op de school en overkoepelend).

Wie kom ik tegen binnen de HOS?

Binnen de vo-scholen:

- Schoolcoördinator: coördinatie samen opleiden / HOS binnen de school.
- Schoolopleider: algemeen begeleider studenten en bruggenhoofd tussen school en lerarenopleiding(en).
- Co-docent: ontwikkelen en verzorgen van onderdelen van het HOS opleidingsprogramma en/of professionaliseringsactiviteiten.
- Werkplekbegeleider: begeleiding van de student bij het werkplekleren in de dagelijkse praktijk.

Binnen de lerarenopleidingen:

- Instituutcoördinator: coördinatie samen opleiden / HOS binnen het instituut, verbinding scholen-instituten.
- Instituutopleider: algemeen begeleider studenten en primair aanspreekpunt voor schoolopleiders.

Het eerste aanspreekpunt voor jou als student is de werkplekbegeleider. Mochten er zaken spelen die je niet met je werkplekbegeleider kunt bespreken, dan kun je hiervoor terecht bij je schoolopleider.

Je opleidingstraject binnen de HOS

Alle studenten krijgen de kans om binnen de HOS hun gehele opleidingstraject te doorlopen.

Hbo-studenten wisselen jaarlijks van school en krijgen in mei/juni een nieuwe stageplaats aangeboden, waarbij zij eventueel vooraf hun voorkeur voor een school kunnen aangeven.

Wo-masterstudenten kunnen, als zij dit willen, halverwege het schooljaar van school wisselen (onderbouw-bovenbouw). Studenten van de educatieve minor of module maken tijdens de HOS praktijkdagen kennis met de verschillende HOS scholen.

Doorstroomformulier

Indien je wordt doorgeplaatst naar een nieuwe school binnen de HOS, stel je aan het eind van het studiejaar (in samenspraak met de werkplekbegeleider en schoolopleider van je oude school en je instituutopleider) in het HOS doorstroomformulier een overzicht op met daarin je sterke kanten, ontwikkelpunten en leerdoelen voor het komend jaar. Je neemt dit doorstroomformulier op in je portfolio en neemt het mee naar je nieuwe school. Je bent er zelf voor verantwoordelijk om dit te delen en bespreken met de nieuwe werkplekbegeleider en schoolopleider. Desgewenst kan contact worden opgenomen met de werkplekbegeleider en/of schoolopleider van de vorige school. Het doorstroomformulier is opgenomen als bijlage 3 in dit programmaboekje en is te downloaden via onze website (www.haagseopleidingsschool.nl).

Kalenders/factsheets voor studenten Hogeschool Rotterdam

De Hogeschool Rotterdam heeft kalenders met daarin per onderwijsperiode op hoofdlijnen de belangrijkste informatie en mijlpalen per niveau. Ook is er een factsheet ontwikkeld over het traject van de deeltijd studenten. Zie:

- [Niveau 2](#)
- [Niveau 3](#)
- [Niveau 4](#)
- [Deeltijd](#): deeltijd studenten studeren vanaf september '23 via flexibele individuele leerroutes. Die manier van werken wijkt af t.o.v. een voltijdstudent. Via de link deeltijd is hierover meer informatie te vinden.

Meer weten over de HOS, nieuws volgen en de meest actuele documenten downloaden?

Bezoek onze website: www.haagseopleidingsschool.nl

2. Wie werken er samen binnen de HOS?

De vo-scholen

- Christelijk Gymnasium Sorghvliet (gymnasium)
- Corbulo College (Lucas Onderwijs, vmbo, lwoo)
- Diamant College (Lucas Onderwijs, vmbo, lwoo, mavo en isk)
- Heldring Business School (Lucas Onderwijs, vmbo basis-kader-tl/mavo)
- Roemer Visscher College (Scholengroep Den Haag Zuid West, vmbo, lwoo)
- Segbroek College (VO Haaglanden, mavo, havo, vwo)
- 's-Gravendreef College Leidschendam (Scholengroep Spinoza, vmbo)
- 's-Gravendreef College Leidschenveen (Scholengroep Spinoza, vmbo, havo)
- Pieter Groen (Stichting Andreas College, vwo, havo, vmbo-t)
- Dalton Den Haag (havo, vwo, gymnasium, tto)



Daarnaast werken we voor de plaatsing van de studenten niveau 2 van de Hogeschool Rotterdam in de variant geschiedenis/pedagogiek samen met [Grotius Praktijkonderwijs](#).

Christelijk Gymnasium Sorghvliet

- Betrokken
- Zorg voor leerlingen
- Kleinschalig
- Innovatief
- Talentontwikkeling
- Opleiden tot onafhankelijk denkende wereldburgers



Corbulo College

- Techniek
- Technologie
- Design
- Kleinschalig
- Innovatief
- Creatief



Diamant College

- Talentontwikkeling
- Uitstel van keuzes
- Loopbaanbegeleiding



Heldring Business School

- Zorg en Welzijn
- Economie en Ondernemen
- Burgerschap
- Passend diploma



Roemer Visscher College

- Kleurrijke school
- Leren door te doen
- Leren kiezen
- Talentontwikkeling
- Zonder relatie geen prestatie



Segbroek College

- Grote scholengemeenschap (2 locaties)
- TopSport Talent
- Talentprogramma's
- Volop in beweging, dynamisch
- Den Haag in het klein
- Openbaar
- Diversiteit



's-Gravendreef College Leidschendam

- Kleinschalig
- Enthousiast team
- Uitdagend en activerend onderwijs middels 21 eeuwse vaardigheden en ICT



's-Gravendreef College Leidschenveen

- Dramalessen
- Masterclass musical, sport en film
- 21st century skills
- DSL lessen
- RTTI



Pieter Groen

- TTO en internationalisering
- Science
- Persoonlijk en gepersonaliseerd
- Succesvol doorstromen



Dalton Den Haag

- Hecht
- Compact
- Samen
- Zelfregie
- Eigentijds



De lerarenopleidingen

- Hogeschool Rotterdam, Instituut voor Lerarenopleidingen (hbo)
- Universiteit Leiden, ICLON (wo)
- TU Delft, SEC (wo)



Bijlage 1 en 2 van dit programmaboekje presenteren de opbouw / tijdlijn van twee van onze lerarenopleidingen: ICLON en SEC. De links naar de stage handleidingen van ICLON is:

- <https://www.universiteitleiden.nl/iclon/lo>

Voor de handleiding van SEC kun je contact opnemen met stage-sec@tudelft.nl.

De meest actuele versie van de stagehandleiding van de HR voor de verschillende niveaus is te downloaden via:

- <https://www.hogeschoolrotterdam.nl/samenwerking/instituten/instituut-voor-lerarenopleidingen/tweedegraads/studiemateriaal/>

Studenten kunnen in niveaus versnellen of vertragen; elk niveau sluit af met een CGI waarbij de schoolopleider en instituutopleider samen beoordelen.



Universiteit
Leiden
ICLON



3. Beroepsbeeld en visie

Visie op leren HOS

De samenleving en arbeidsmarkt verandert en vraagt andere vaardigheden van onze leerlingen: 21st century skills. We willen onze leerlingen hier zo goed mogelijk op voorbereiden. We stimuleren leerlingen om zich te blijven ontwikkelen, zodat ze goed kunnen inspelen op en zelf een bijdrage kunnen leveren aan verandering en vernieuwing. Leerlingen leren om vanuit een onderzoekende houding te kijken naar wat er in de wereld om hen heen gebeurt, waarbij ze zich steeds afvragen: wat heb je zelf nodig en wat heeft de wereld om jou heen nodig? Vanuit vraaggestuurd onderwijs willen we dat onze leerlingen zoveel mogelijk zélf op zoek gaan naar oplossingen voor vraagstukken en uitdagingen waarmee zij worden geconfronteerd. Dit vraagt onder andere:

- een veilig pedagogisch klimaat met een goede en heldere structuur en aandacht voor executieve vaardigheden;
- eigenaarschap over het eigen ontwikkelproces en verschillende leerstrategieën die leerlingen hierbij kunnen inzetten;
- een onderzoekende en innoverende manier van leren;
- ruimte en aandacht voor reflectie en het ontvangen en geven van feedback.

Beroepsbeeld HOS

Dit veranderingen in de samenleving en arbeidsmarkt en daarmee de andere vaardigheden die van leerlingen worden gevraagd (21st century skills) vragen andere pedagogisch didactische competenties van (aankomend) docenten in onze scholen en lerarenopleidingen. Dit gaat bijvoorbeeld om een onderzoekende houding en activerende didactiek (leren door te doen), waarbij de docent meer de rol als coach van de leerling vervult. Docenten signaleren wat er maatschappelijk gaande is en wat leerlingen nodig hebben en speelt hierop in. Docenten volgen niet alleen de ontwikkelingen maar vormen ook zelf een bron van ontwikkeling.

De HOS docent:

- is ontwikkelingsgericht ('groei mindset') en zorgt ervoor dat leerlingen op hun eigen tempo en naar eigen kunnen presteren, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen;
- toont sensitiviteit voor de omgeving, ziet wat deze omgeving vraagt van leerlingen en het onderwijs en speelt hier pro-actief op in;
- stelt zich kritisch op ten aanzien van de vraag wat veranderingen van hem/haar als professional vragen en speelt hier op flexibele en creatieve wijze op in;
- staat open voor de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld didactische werkvormen, waarin iedere leerling zich gekend voelt; ziet daarbij ict als een middel maar niet als doel op zich;
- creëert een veilig pedagogisch klimaat als randvoorwaarde zodat leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen;
- werkt doelgericht, planmatig en gestructureerd, zodat er goed zicht ontstaat op waar leerlingen staan in hun leer- en ontwikkelproces;
- zet aan tot reflectie; staat open voor en geeft ontwikkelingsgerichte feedback.

Visie op opleiden

Het centrale thema in de visie van de HOS is vernieuwing: we leiden docenten op die pedagogisch en didactisch vernieuwen. De vier belangrijkste uitgangspunten zijn:

- *Leren lesgeven in een vernieuwende omgeving ([21st century skills](#))*.
De Haagse samenleving en arbeidsmarkt veranderen en hierdoor ontstaat er een behoefte aan andere vaardigheden van onze leerlingen; namelijk [21st century skills](#). Dit vraagt vernieuwing van ons onderwijs en daarmee ook andere pedagogisch didactische competenties van (aankomend) docenten in onze scholen. Tegenwoordig verwachten we van docenten een meer onderzoekende houding, meer activerende didactiek (leren door te doen) en 'digitale geletterdheid'.

Studenten maken kennis met diverse contexten door ieder jaar op een andere HOS-school stage te laten lopen. Op al onze scholen krijgen studenten ruimte om vernieuwingen uit te proberen en daarmee bij te dragen aan de onderwijsontwikkeling binnen onze scholen.

- *Professionele leergemeenschap als bron voor onderwijsvernieuwing en persoonlijke ontwikkeling van studenten, starters en docenten.*

Leren en vernieuwen doen we niet alleen, maar van en met elkaar. Studenten vormen een belangrijke aanjager van vernieuwing op pedagogisch en didactisch gebied in de scholen. Studenten, starters en docenten vormen binnen de HOS een professionele leergemeenschap rondom pedagogische en didactische thema's, die als bron voor vernieuwing en persoonlijke ontwikkeling dienen.

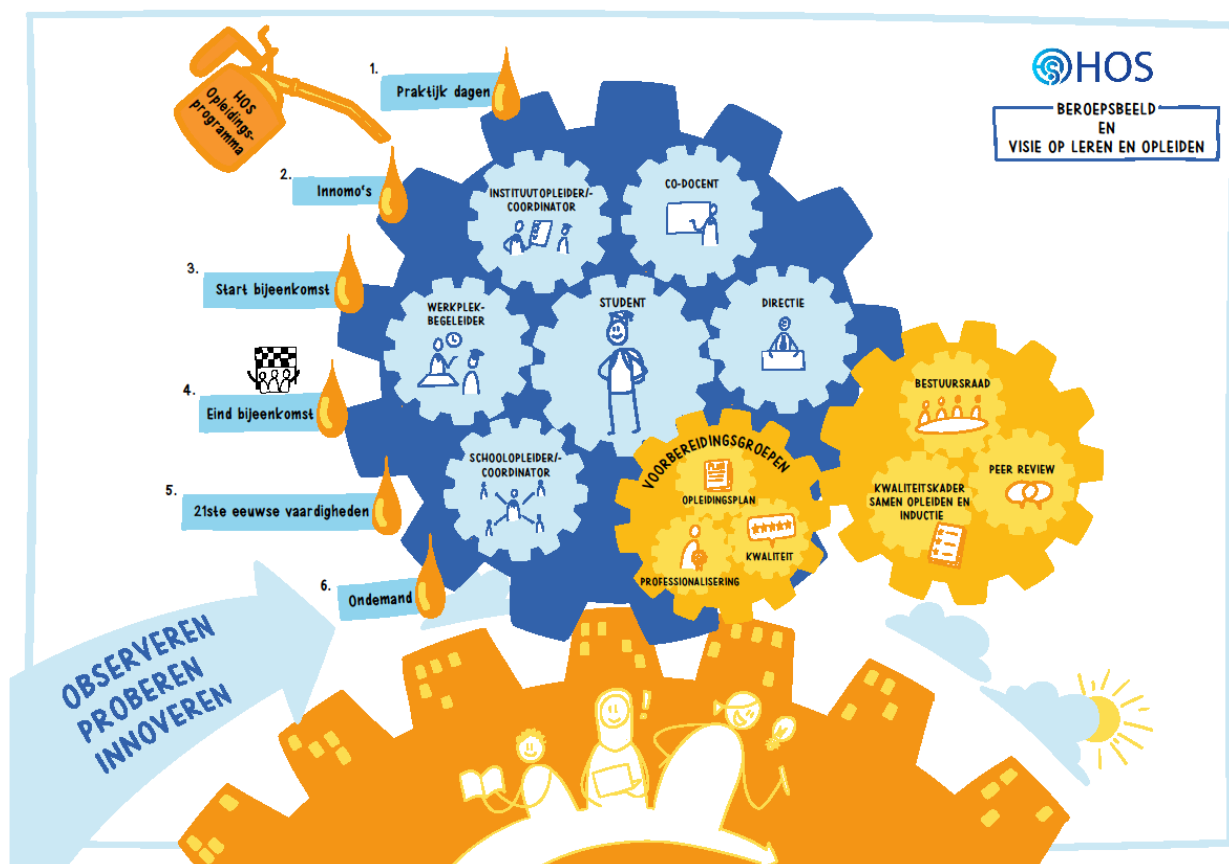
- *Kweekvijver voor talent.*

De HOS vormt een kweekvijver voor onderwijstalent voor Den Haag. In de HOS halen we nieuw talent binnen, we leiden talent op en behouden dit talent voor het Haagse onderwijs. Als HOS hechten we veel waarde aan goede, persoonlijke begeleiding aan studenten. Om dit te kunnen realiseren, investeren we in de professionalisering van de begeleiders en opleiders. Ook investeren we in goede begeleiding van startende leraren om uitval te voorkomen.

- *Samen verantwoordelijk.*

Lerarenopleidingen en scholen werken binnen de HOS nauw samen, zoveel mogelijk in gelijkwaardigheid. Er vindt structurele uitwisseling en samenwerking tussen scholen en lerarenopleidingen plaats op het gebied van vernieuwing. Het praktijk- en het instituutsdeel van de opleiding sluiten naadloos op elkaar aan.

We verbinden theorie en praktijk door nauwe samenwerking tussen de instituutsopleider, schoolopleider en werkplekbegeleider in de begeleiding en opleiding van onze studenten. Binnen de HOS is er co-docentschap, waarbij het opleidingsprogramma in nauwe samenwerking tussen school- en instituutsopleiders wordt verzorgd.



HOS Kijkwijzer

Om je ontwikkeling te stimuleren, gebruiken we voor lesobservaties binnen de HOS onderstaande kijkwijzer.¹

1 ^e rol: GASTHEER: <i>stemt af op leerlingen</i>	++	+	0	opmerking
1. Noem de leerling bij de naam (maakt contact)				
2. Is zichtbaar en duidelijk aanwezig (leiderschapsgedrag)				
3. Geeft het voorbeeld (toegankelijk, benaderbaar, vriendelijk)				
4. Zorgt dat de leerling klaar is om te kunnen starten				
5. <i>Zet de leerlingen aan tot onderzoeken (wat heb je voor dit onderwerp nog nodig aan kennis en vaardigheden)</i>				
2 ^e rol: PRESENTATOR: <i>vangt en houdt de aandacht vast</i>				
1. Vangt de aandacht van de leerling (1 ^e overtreder)				
2. Kan de aandacht van de leerling gedurende de start van de les vasthouden				
3. Kondigt het doel en de inhoud van de les aan				
4. Vertoont leiderschapsgedrag (staat stevig en congruent voor de klas)				
5. <i>Houdt de aandacht van de leerlingen vast in de les, zet daarbij (digitale) hulpmiddelen in passend bij het leerdoel en de context (klas, school)</i>				
3 ^e rol: DIDACTICUS: geeft instructie en zet leerlingen aan het werk				
1. Motiveert de leerling voor de les, de leertaken, het vak door begrijpelijke uitleg				
2. Geeft de complete instructie met controle, checkt of het goed is overgekomen bij de klas				
3. Zet de leerling snel aan het werk				
4. Gebruikt passende werkvormen (met samenwerken)				
5. Geeft de leerling zinvol feedback op zijn werk				
6. Stoort het leren niet en kijkt hoe er gewerkt wordt				
7. Geeft les op hun niveau van de klas (vraagt niet te veel of te weinig)				
8. Richt zich op leren, laat het zichtbaar/hoorbaar maken				
9. <i>Toont creativiteit, durft te experimenteren</i>				
4 ^e rol: PEDAGOOG: zorgt voor veiligheid en grijpt in				
1. Zorgt voor een veilige sfeer door het gewenste gedrag te benoemen				

¹ De omschrijvingen zijn gebaseerd op: Slooter, M. (2018). *De zes rollen van de leraar. Handboek voor effectief lesgeven*. Huizen: Pica. De blauwe toevoegingen zijn specifiek voor de HOS geformuleerd op basis van de HOS visie en het HOS beroepsbeeld.

2. Neemt de leerling serieus, kent ze, toont respect voor leerling				
3. Corrigeert ongewenst gedrag				
4. Geeft complimenten waar mogelijk en beperkt straf				
5. Laat zijn gevoelens zien (kan beheerst boos worden)				
6. Identificeert probleemgedrag snel en accuraat en reageert erop				
7. Hanteert de voor ieder bekende normen/regels rechtvaardig				
8. Laat leerling delen in verantwoordelijkheden				
9. Blijft tijdens de voorbereiding en gedurende de les proberen om pedagogisch op een creatieve manier aan te sluiten op wat de klas nodig heeft				
5 ^e rol: AFSLUITER: sluit de les goed af				
1. Sluit de les op tijd af, laat opruimen en inpakken				
2. Geeft duidelijke instructie over het gewenste gedrag van leerling				
3. Rondt de les inhoudelijk af door een samenvatting/overzicht van de les				
4. Evalueert de les procesmatig				
5. Toetst met behulp van (digitale) hulpmiddelen of de lesdoelen zijn gehaald				
6. Vraagt aan leerlingen gericht feedback t.b.v. de voorbereiding van de volgende les				
6 ^e rol: DE COACH: weet de leerling te coachen				
1. Laat zien dat hij/zij de leerlingen goed kent (achtergrond, etc)				
2. Geeft geen antwoorden in dialogen met leerlingen, maar stelt vooral vragen				
3. Vraagt regelmatig wat de leerling wil gaan leren, welke stappen hij gaat zetten, etc.				
4. Laat de leerling tijdens de lesafsluiting reflecteren op de leerdoelen, hoe die bereikt zijn en wat de volgende stap zou kunnen zijn.				
5. Laat zien dat hij goed op de hoogte is van verschillen tussen de leerlingen; speelt daar (creatief) op in				
6. Stimuleert bij leerlingen het eigenaarschap van het leerproces				

4. Het HOS opleidingsprogramma

Binnen de HOS word je voor een belangrijk deel in de praktijk (40-50%) opgeleid, via het opleidingsprogramma van de HOS. Het opleidingsprogramma bestaat uit de volgende onderdelen:

- Werkplekleren op school.
- Gezamenlijk op HOS-niveau (op wisselende HOS-locaties):
 - Start- en afsluitende bijeenkomsten.
 - Praktijkdagen.
 - Innomo's: innovatieve modules (gekoppeld aan de praktijkdagen).
 - Intervisie (op de school en overkoepelend).



Student

“De praktijkdagen zijn een aanvulling voor studenten op de dagelijkse schoolpraktijk. De combinatie tussen theorie en praktijk wordt gelegd met behulp van presentaties door verschillende co-docenten maar ook door externe experts. De link tussen de student als persoon en de student in relatie tot het vak en leerlingen maakt de praktijkdagen een toevoeging aan de opleidingsdagen en de eigen praktijk.”

Let op: deelname aan het HOS opleidingsprogramma is verplicht!

Dat betekent:

- Je volgt alle onderdelen van het HOS opleidingsprogramma.
- Mocht je onverhoopt verhinderd zijn bij een praktijkdag of andere bijeenkomst, dan meld je je onder vermelding van geldige redenen af bij de stagecoördinator / administratief ondersteuner, je schoolcoördinator en je instituutsopleider.
- De schoolcoördinator en instituutsopleider informeren je over de in te halen onderdelen uit het programma. Als er geen inhaal mogelijk is, dien je een vervangende opdracht in te leveren (1 vervangende opdracht per gemiste workshop/werkbijeenkomst tijdens de praktijkdag, dat wil zeggen 3 vervangende opdrachten bij het missen van 3 workshops op 1 praktijkdag).
- Bij onvoldoende deelname volgt een onvoldoende voor de stage / het praktijkdeel van de opleiding.

Werkplekleren

De basis van het opleidingsprogramma bestaat uit het leren op de werkplek. Bij het leren op de werkplek word je begeleid door je werkplekbegeleider, schoolopleider en instituutsopleider. Zij stimuleren je om je handelen te baseren en onderbouwen op basis van theoretische inzichten.

Focuspunten werkplekleren: ‘kweekvijver voor talent’

Binnen de HOS hebben we voor alle categorieën studenten focuspunten voor het werkplekleren geformuleerd; zie hieronder. Deze focuspunten kun je als student benutten in het gesprek met jouw werkplekbegeleider, school- en instituutsopleider over jouw ontwikkeling. Ook verwachten we dat je op deze focuspunten reflecteert in je portfolio.

Hbo-studenten:

Niveau 2:

- Verdiepen in ICT binnen de sectie.
- Wat gebeurt er buiten de lessen om. Buitenschoolse activiteiten. Hierbij betrokken zijn.

Niveau 3:

- Verdieping in de zorg op de school.
- Onderwijs leerprogramma's.

Niveau 4:

- Managementstructuur van de school onderzoeken.

- Vierdejaars als buddy voor de 2de jaars op school (beiden aanwezig op de woensdagen).

Wo-studenten:

- Ontdekken van jouw talent tijdens het geven van de les (minor / master).
- Onderwijs leerprogramma's (minor / master).
- Verdiepen in ICT binnen de sectie (master).
- Verdieping in de zorg van de school (master).

HOS startbijeenkomst

Op twee momenten per schooljaar (september, februari) vindt een startbijeenkomst plaats voor de studenten die binnen de HOS starten met hun praktijkperiode (hbo en wo). Tijdens de startbijeenkomsten is er ruimte voor kennismaking en ga je zelf aan de slag met informatie verzamelen over het stagetraject: hoe ziet jouw stagetraject er de komende periode uit? In de middag bespreek je dit met je eigen werkplekbegeleider.

De HOS startbijeenkomsten vinden in 2023-2024 plaats op:

Septemberstart:

- Woensdag 13-09-2023, 11.00u-16.30u, Corbulo College (gecombineerd met de HOS innomo)

Februaristart:

- Woensdag 07-02-2024, 08.30 - 17.00u, Gymnasium Sorghvliet (middag op de eigen stageschool)

Jaarplanning

Tijdens de startbijeenkomst gaan jullie aan de slag met de concrete planning voor het praktijkdeel in de komende periode. Jullie krijgen de opdracht om dit door te spreken met jullie werkplekbegeleider.

HOS afsluitende bijeenkomst

Ieder schooljaar sluit de HOS het schooljaar feestelijk af met alle betrokkenen tijdens de afsluitende bijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst is er veel ruimte voor uitwisseling, krijgen studenten de gelegenheid hun resultaten te presenteren en wordt de jaarlijkse HOS innovatieprijs uitgereikt!

De HOS afsluitende bijeenkomst (gecombineerd met de HOS innomo en BBQ) vindt in 2023-2024 plaats op:

- Woensdag 12-06-2024, 14.30u-19.00u, Gymnasium Sorghvliet

Student

“Tijdens de workshop onderwijsethiek van Bryan van Woensel op de eerste praktijkdag van de HOS zijn mij de interessante gesprekken tussen studenten bijgebleven. Wat is jouw visie op het onderwijs? En hoe maak je de vertaalslag naar ouders? Vernieuwend vond ik dat de theorie gekoppeld werd met actuele vraagstukken in het onderwijs. Bijvoorbeeld het gebruik van oortjes, de mobiele telefoons, religieuze kwesties etc. Ik heb deze workshop daarom als zeer verfrissend ervaren.”

HOS praktijkdagen

In 2023-2024 organiseert de HOS in totaal vier praktijkdagen. Alle studenten binnen de HOS (wo en hbo-niveau 2, 3 en 4) worden geacht hierbij aanwezig te zijn.

In de praktijkdagen maak je als student zelf een keuze uit de bijeenkomsten die je op dat moment wil volgen, passend bij jouw leervragen en -doelen. Het is aan te raden om de keuze voor de bijeenkomsten in overleg met jouw schoolopleider te maken: welke bijeenkomsten passen het beste bij jouw leertraject op dat moment? Let op: verschillende onderdelen van het programma bestaan uit meerdere bijeenkomsten. Het is belangrijk om deze bijeenkomsten zoveel mogelijk in combinatie te volgen: bijvoorbeeld tijdens praktijkdag 1 volg je ‘visie op leren 1’, dan volg je tijdens de 2^e praktijkdag ‘visie op leren 2’.

Co-docent

“Van de praktijkdag kregen mijn collega en ik van studenten de mooie feedback dat zij nu praktische voorbeelden van werkvormen hadden geleerd, waarmee het theoretische deel van hun opleiding minder abstract werd.”

De HOS praktijkdagen vinden in 2023-2024 plaats op:

- Woensdag 27-09-2023, 10.00u-15.45u, Roemer Visscher College
- Woensdag 29-11-2023, 10.00u-15.45u, Heldring Business School
- Woensdag 14-02-2024, 10.00u-15.45u, Segbroek College
- Woensdag 24-04-2024, 10.00u-15.45u, s-Gravendreef College Leidschenveen

Belangrijk: noteer deze data en tijden alvast in je agenda!

Verwerking van de HOS praktijkdagen in je portfolio (studenten HR)

In je portfolio niveau 2,3 en 4 bij de tussentijdse en eindreflectie beschrijf je wat je gekozen hebt tijdens de praktijkdagen. Graag titels van de werkbijeenkomst en met een paar zinnen per werkbijeenkomst wat je met de informatie uit de werkbijeenkomst gedaan hebt in de praktijk.

Op niveau 3 en 4 moet je voor je portfolio schrijven over de visie van je school en/of vak. Wij willen dat je in deze stukjes tekst ook in gaat op de visie van de HOS en wat je daarvan in de praktijk hebt gemerkt.

Co-docent

“Het was enorm fijn om fysiek met elkaar te sparren over hoe je tot een visie op leren komt. Prachtig om te zie dat studenten op zoek zijn naar het fundament waarop je het onderwijs bouwt.”

Intervisie / stagebegeleiding

De intervisiebijeenkomsten / stagebegeleiding op de scholen vindt in 2023-2024 plaats op:

- Woensdag 04-10-2023
- Woensdag 06-12-2023
- Woensdag 28-02-2024
- Woensdag 15-05-2024

Tijdens deze intervisiebijeenkomsten ga je in op de leeropbrengsten van de HOS praktijkdagen: wat heb je tijdens de praktijkdag geleerd en hoe kun je e.e.a. toepassen in je eigen lespraktijk?

Het programma van de praktijkdagen is afgestemd op de curricula van zowel de HR, TU Delft als ICLON. Voor de studenten hbo-niveau 1 wordt (in samenwerking met de andere Haagse opleidingsscholen) een apart opleidingsprogramma verzorgd. Dit wordt beschreven in een apart programmaboekje.

De HOS praktijkdagen bestaan uit werk- en intervisiebijeenkomsten:

- **Werkbijeenkomsten:** in de werkbijeenkomsten wordt er gewerkt aan praktische oefeningen die je sterker en bewuster maken voor de klas. Je leert van en met elkaar om in de praktijk te kunnen groeien. In de bijeenkomst maken we steeds de verbinding tussen theorie en praktijk.
- **Intervisie:** het doel van intervisie is om je te ondersteunen in je professionele identiteitsontwikkeling (wat voor docent wil ik worden, welke ontwikkeling moet ik nog doormaken en welke stappen zijn hiervoor nodig). Tijdens de vier praktijkdagen zijn er overkoepelende intervisiebijeenkomsten op HOS niveau. Daarnaast wordt er ook op schoolniveau intervisie georganiseerd.

Instituutskoördinator/-opleider en co-docent

“Tijdens een praktijkdag zie je dat studenten intensief met elkaar in gesprek zijn over hun ervaringen op de aangesloten scholen. Het helpt hen te relativieren en daagt hen uit de volgende stap te gaan zetten.”

Innomo's

De zogenaamde innomo bijeenkomsten vormen een belangrijke impuls voor vernieuwing binnen de HOS. Er vinden jaarlijks diverse HOS innomobijeenkomsten plaats voor alle betrokkenen binnen de HOS: studenten, docenten, opleiders, begeleiders en leidinggevendenden. Deze innomo's zijn innovatieve modules in de vorm van workshops rondom de pijlers in onze visie: pedagogisch en didactisch vernieuwen.

De innomo's zijn op woensdag en gekoppeld aan onze start- en afsluitende bijeenkomst.

De innomo's vinden in 2023-2024 plaats op:

- Woensdag 13-09-2023, 15.00u-16.30u, Corbulo College (gekoppeld aan de startbijeenkomst)
- Woensdag 12-06-2024, 15.00u-16.30u, Gymnasium Sorghvliet (gekoppeld aan de afsluitende bijeenkomst en BBQ)

Schoolcoördinator

“De belangrijkste meerwaarde van de HOS praktijkdagen zijn de zogenaamde innomo's (innovatieve modules) en het community gevoel. Tijdens de laatste HOS praktijkdag heeft co-docent Jean-Marie Molina tijdens de workshop 'tough love' de studenten kennis laten maken met de groeimindset.

Wat mij is bijgebleven van deze bijeenkomst zijn de coping-strategieën: herkenbaar voor zowel onze studenten als voor de leerlingen. De koppeling die gemaakt werd met huidig wetenschappelijk onderzoek maakt de workshop actueel en vernieuwend.”

Terugkoppeling over praktijkdagen en innomo's aan de werkplekbegeleider

We vragen jullie om aan jullie werkplekbegeleider na iedere praktijkdag en innomo een terugkoppeling te geven over welke modules/workshops je hebt gevolgd, wat je hiervan hebt geleerd en hoe je dit kunt toepassen in de praktijk.

On-demand programma

Een aantal van de praktijkmodules van de Haagse opleidingsscholen voor VO kun je digitaal volgen.

Welke modules zijn in 2023-2024 online beschikbaar?

- Basis ICT in de klas (HOS)
- ICT de leerling in beeld (HOS)
- Formatief handelen (OSH)
- De zes rollen van de docent (OSH)
- Hoe schrijf ik een portfolio

Studenten kunnen van alle modules gebruik maken. In het komend schooljaar worden er nog meer modules ontwikkeld en toegevoegd aan de on-demand omgeving in LessonUp.

Deze online modules zijn bedoeld voor:

- Deeltijd studenten die niet bij de praktijkdagen aanwezig kunnen zijn.
- Voltijd studenten die zich als aanvulling op de praktijkdagen in bepaalde onderwerpen willen verdiepen. Let op: deelname aan de praktijkdagen is verplicht; de online modules zijn geen vervanging hiervan!

Het on-demand programma en je portfolio

Voor alle studenten geldt dat de on-demand modules helpen bij het maken van je portfolio: iedere module heeft opdrachten die je kunt verwerken in je portfolio, en er is een specifieke module: hoe maak ik een portfolio?

Hoe maak ik gebruik van het on-demand programma?

Om de modules via LessonUp te kunnen volgen, heb je een voucher nodig.

Dit is: **LU-784-899-546**

De instructie over het gebruik van het on-demand programma kun je hier bekijken:

<https://youtu.be/PTgLmMBJcLQ>

Beoordeling

De ontwikkeling van de student wordt gevolgd door het opleidingsteam van de school (werkplekbegeleider, schoolopleider) en de instituutsopleider van de lerarenopleiding. Op vaste momenten worden de studenten beoordeeld door het instituut, in samenspraak met de school.

Rollen en verantwoordelijkheden

Bij de beoordeling zijn de volgende personen betrokken:

- de student zelf;
- de schoolopleider (mede-beoordelaar, adviserende rol): vormt een objectief en onafhankelijk oordeel over het functioneren van de student, verzamelt hiervoor de benodigde informatie (werkplekbegeleider, lesbezoek);
- de werkplekbegeleider: informeert de schoolopleider (gevraagd en ongevraagd) over de voortgang van de student en geeft advies ten aanzien van de beoordeling;
- de instituutsopleider/assessor (eindverantwoordelijk): vormt het eindoordeel over de student, neemt het oordeel van de schoolopleider zeer serieus.

Uitgangspunten

Bij de beoordeling binnen de HOS worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Voor hbo-studenten:

- **Bekwaamheidseisen:** de ontwikkeling van de hbo-student wordt beoordeeld op basis van de leerresultaten (HR). De beoordelingen vinden plaats met behulp van rubrics, waarin de leerresultaten zijn uitgewerkt in concrete criteria. Deze criteria zijn opgenomen in de beoordelingsformulieren van de Hogeschool Rotterdam, die binnen de HOS worden toegepast. De uitwerking van de rubrics in concrete criteria is inzichtelijk voor de studenten, schoolopleiders, instituutsopleiders en de werkplekbegeleiders.
- **Assessments:** de beoordeling van hbo-studenten vindt plaats aan de hand van het portfolio/dossier tijdens de verschillende assessments. Deze assessments toetsen de gehele ontwikkeling van de student op de verschillende competenties. De opbrengsten van het HOS opleidingsprogramma worden hierbij als bewijs gebruikt. De assessments voor hbo-studenten niveau 1 en 2 (CGI's) worden op gezamenlijke HOS-assessmentdagen afgenomen. Deze dagen zijn opgenomen in de planning van het opleidingsprogramma. Voor hbo-studenten in niveau 1 worden de CGI's groepsgewijs afgenomen.
- In de assessments wordt expliciet aandacht besteed aan de HOS visie en beroepsbeeld en wat voor de student de belangrijkste leeropbrengsten zijn geweest van deelname aan het HOS opleidingsprogramma (werkplekleren, praktijkdagen, innomo's, intervisie).
- **Intersubjectiviteit:** om de intersubjectiviteit van de beoordeling te verhogen is het belangrijk dat meer beoordelaars bij de beoordeling van het praktijkdeel betrokken zijn. Voor de hbo lerarenopleidingen geldt dat de assessments door meerdere beoordelaars worden uitgevoerd.
- **Samen beoordelen:** studenten worden in gezamenlijkheid beoordeeld door instituut en school; de uiteindelijke beoordeling van studenten is formeel de verantwoordelijkheid van de lerarenopleidingen. Voor de beoordeling van hbo-studenten is vanuit de school de schoolopleider verantwoordelijk voor de beoordeling en wint hiervoor informatie in bij de betrokken werkplekbegeleider; vanuit het instituut is de instituutsopleider/assessor verantwoordelijk voor de beoordeling van de student. De werkplekbegeleider adviseert de schoolopleider (gevraagd en ongevraagd) over de voortgang en beoordeling van de hbo-student. De schoolopleider vormt zich op basis van deze adviezen en op basis van lesbezoeken een oordeel:

- Het streven is 4 lesbezoeken, het minimum is 2 lesbezoeken.
- De instituutsopleider/assessor ziet erop toe dat de vanuit het instituut geldende beoordelingseisen worden toegepast. Bij het beoordelingsgesprek zijn de student, de schoolopleider en de instituutsopleider aanwezig. Er wordt gestreefd naar overeenstemming over de beoordeling van een student tussen de betrokkenen.
- Indien er geen overeenstemming kan worden bereikt in de beoordeling, dan geeft de instituutsopleider het eindoordeel.

Voor wo-studenten:

- Bekwaamheidseisen: de ontwikkeling van de student wordt beoordeeld op basis van de bekwaamheden (TU Delft) of de vertaling daarvan naar beroepsrollen (ICLON). De beoordelingen vinden plaats met behulp van rubrics, waarin de bekwaamheden of de beroepsrollen zijn uitgewerkt in concrete criteria. Deze criteria zijn opgenomen in de beoordelingsformulieren van de instituten, die binnen de HOS worden toegepast. De uitwerking van de rubrics in concrete criteria is inzichtelijk voor de studenten, schoolopleiders, instituutsopleiders en de werkplekbegeleiders.
- In de beoordeling wordt expliciet aandacht besteed aan de HOS visie en beroepsbeeld en wat voor de student de belangrijkste leeropbrengsten zijn geweest van deelname aan het HOS opleidingsprogramma (werkplekleren, praktijkdagen, innomo's, intervisie).
- Intersubjectiviteit: om de intersubjectiviteit van de beoordeling te verhogen is het belangrijk dat meer beoordelaars bij de beoordeling van het praktijkdeel betrokken zijn. Voor de wo lerarenopleidingen geldt dat de beoordeling wordt uitgevoerd door de instituutsopleider (supervisor), uiteraard in nauwe afstemming met de schoolopleider en werkplekbegeleider op school.
- Betrokkenen vanuit de school: bij de beoordelingsgesprekken met wo-studenten zijn altijd twee personen vanuit de vo-school aanwezig, namelijk de werkplekbegeleider en schoolopleider. Wie verantwoordelijk is voor welke input, is aan de schoolopleider en werkplekbegeleider (schooleigen invulling).
- Samen beoordelen: studenten worden in gezamenlijkheid beoordeeld door instituut en school; de uiteindelijke beoordeling van studenten is formeel de verantwoordelijkheid van de lerarenopleidingen. De beoordeling van het werkplekleren vindt plaats op basis van door de student verzamelde 360-graden-feedback. Dit houdt in dat de student het eigen handelen in de praktijk evalueert op basis van zelf-evaluaties gecombineerd met informatie van leerlingen, de schoolopleider en/of werkplekbegeleider en de instituutsopleider (supervisor). Op basis van de aangeleverde informatie stelt de instituutsopleider een cijfer vast. Dit cijfer, de onderbouwing en de onderliggende informatie worden besproken in een evaluatiegesprek tussen de student, de schoolopleider, werkplekbegeleider en instituutsopleider. Indien het oordeel van de instituutsopleider sterk afwijkt van het adviesoordeel van de schoolopleider en/of werkplekbegeleider heeft de instituutsopleider voorafgaand aan het evaluatiegesprek overleg met de begeleider(s) op school.
- De werkplekbegeleider adviseert de schoolopleider (gevraagd en ongevraagd) over de voortgang en beoordeling van de wo-student. De schoolopleider vormt zich op basis van deze adviezen en op basis van lesbezoeken een oordeel:
 - Het streven is 4 lesbezoeken, het minimum is 2 lesbezoeken.
 - Voor de educatieve minor geldt: het streven is 3 lesbezoeken, het minimum is 2 lesbezoeken.
- Indien er geen overeenstemming kan worden bereikt in de beoordeling, dan geeft de instituutsopleider het eindoordeel.

Planning CGI

De planning van je CGI vindt plaats in overleg met jouw instituuts- en schoolopleider. Bespreek dit met hen.

HOS certificaat

Als je hebt deelgenomen aan het HOS opleidingsprogramma, dan krijg je hiervoor bij afronding van je opleidingstraject binnen de HOS een HOS certificaat als bijlage bij je diploma.

HOS inhoudelijke programmalijnen

Tijdens de praktijkdagen kun je als student kiezen uit werk- en intervisiebijeenkomsten in de volgende lijnen:

1. 21^e eeuwse vaardigheden
2. Pedagogische professionalisering
3. Didactische professionalisering
4. Professionalisering
5. Workshops naar behoefte



Voor ieder programmaonderdeel maken we met een kleurmarkering duidelijk of het betrekking heeft op:

- Pedagogiek
- Didactiek
- Professionalisering

Ook wordt per programmaonderdeel aangegeven voor welke categorie studenten de module het meest geschikt is. Let op: dit is een advies, dus je kunt hiervan afwijken.

De inhoudelijke lijnen uit het HOS opleidingsprogramma bestaan uit de volgende onderdelen:

1. 21^e eeuwse vaardigheden
 - 21^e eeuwse vaardigheden en opbrengstgericht werken (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)
 - Innovatie in de klas (*Hbo 3, 4, wo master*)
 - Blended leren (*Hbo 3, 4, wo master*)
 - Gesprekstechnieken (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)
2. Pedagogische professionalisering
 - Basis op orde (*Hbo 2, wo minor, master*)
 - De docent als podiumkunstenaar (*Hbo 3, 4, wo master*)
 - Lesgeven op het vmbo (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - Passend onderwijs (*Hbo 3, 4, wo master*):
 - i. Inzicht in de zorg op een vmbo
 - ii. Inzicht in de zorg op een gymnasium
 - iii. Passend onderwijs: verdieping
 - Kijkje in het mentoraat (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - Omgaan met rouw en verlies in de klas (*Hbo 3, 4, wo master*)
 - Urban education (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)
 - Hoe bespreek ik delicate onderwerpen? (*Hbo 3, 4, wo master*)
3. Didactische professionalisering
 - Smart toetsen (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - De leerling in beeld: activerende werkvormen: basis en verdieping (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - Formatief handelen: basis en verdieping (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - RTTI (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - Differentiatie (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - De dynamische/actieve les (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)
4. Professionalisering
 - Visie op leren (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - Met welk leerlingprofiel vertrekken de leerlingen van onze scholen? (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - Debatteren op het vmbo (*Hbo 3, 4, wo minor, master*)
 - Onderwijsethiek (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)
 - Je grenzen bewaken tijdens de les (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)
 - In gesprek met je werkplekbegeleider, werkgever of collega (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)

- Hoe plaats ik mij binnen de organisatie van een school (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)
- De stap naar een baan in het onderwijs (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)
- 5. Intervisie en begeleiding
 - Intervisie gericht op uitwisseling/reflectie (*Hbo 2, 3, 4, wo minor, master*)
 - Stagebegeleiding en werken aan je portfolio onder begeleiding van de instituutsopleider (*Hbo 2, 3, 4*)
- 6. Workshops naar behoefte van studenten

Als bijlage 4 bij dit programmaboekje is een uitgebreide tabel opgenomen met een toelichting per programmaonderdeel inclusief de link naar de curricula van de lerarenopleidingen.

In de tabel op de volgende pagina's staat per onderdeel een korte toelichting. Onderstaand schema illustreert hoe je een keuze kunt maken uit de verschillende programmaonderdelen.

Lijn	Programma-onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving
1. 21 ^e eeuwse vaardigheden	21 ^e eeuwse vaardigheden en opbrengstgericht werken	Hugo de Groot	In deze workshop besteden we aandacht aan het gebruik van de 21ste-eeuwse vaardigheden in de les, waarbij ook opbrengstgericht werken aan de orde komt. We willen hierbij laten zien wat het belang is van aandacht voor de 21ste-eeuwse vaardigheden tijdens de terugkoppeling van opdrachten en de feedback op de opdrachten.
	Innovatie in de klas	Tim Paardekoper en Mathijs van Leeuwen	In deze inspiratiesessie ontdek je wat de belangrijkste technologische trends zijn in het onderwijs en ga je aan de slag met onderwijsinnovaties die in opkomst is binnen het onderwijs. Zo ga je onder andere kijken en aan de slag met onderwijsapplicaties die gebruik maken van AR, VR en ontdek je experimenten met kunstmatige intelligentie. Na deze sessie heb je een inspiratie opgedaan van applicaties die over een aantal jaar misschien wel de standaard zijn. <i>Let op: Je hebt geen technische voorkennis nodig voor het volgen van de module.</i>
	Blended leren	Tim Paardekoper en Mathijs van Leeuwen	Hoe kun je je les zo organiseren dat je het met de leerling over de inhoud kan hebben en geen tijd meer kwijt bent met het organiseren van het leerproces? In deze cursus ga je aan de slag met blended leren en hoe je dit in de les kan organiseren. Je gaat wordt uitgedaagd op welke manier blended leren van meerwaarde kan zijn voor je lessen. Tijdens de module ga je zelf aan de slag met het creëren en testen van een blended werkvorm of lessenserie. En ga je onderzoeken welke invloed dit kan hebben op je manier van lesgeven. De producten die je maakt tijdens deze module kan je gebruiken voor je portfolio en je CGI.
	Gesprekstechniek en	Janie Spaans en Danielle Dupon	Een veel voorkomende tip bij problemen met leerlingen, of contact met ouders is: 'Ga het gesprek aan'. Dat klinkt logisch, maar kan zeker in het begin best ingewikkeld en spannend zijn. In deze module krijg je handreikingen voor het voorbereiden en structureren van deze twee verschillende soorten gesprekken: het disciplinerende gesprek met de leerling, en het oudergesprek. Na een korte introductie gaan we aan de slag met een concrete casus, waarbij we focussen de structuur van het gesprek en op

Lijn	Programma-onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving
			(jouw eigen) gesprekstechnieken. In kleinere groepen oefenen we en bespreken samen na. Aan het einde van deze workshops heb je enkele concrete handvatten om het gesprek dan ook echt aan te gaan!
2. Pedagogische professionalisering	Basis op orde	Teun Arts	Deze module is bedoeld voor studenten die aan de vooravond staan van hun eerste les (of deel van een les). Of studenten die al even lesgeven, maar tegen (logische) beginnersproblemen aanlopen. Aan de hand van praktijkvoorbeelden onderzoeken we de kwaliteiten waarover een goede docent moet beschikken. Hoe zaken als houding, intonatie, mimiek en ademhaling jouw les flink kunnen beïnvloeden (positief én negatief!). Tijdens de workshop schetsen we de contouren van een geslaagde les en werken we een basale lesopbouw uit. Ook gaan we kort in op het bewaken van de orde in de klas en hoe jouw referentiekader daarbij een rol speelt. Tijdens de colleges op de HR, het ICLON of SEC heb je al wat theorie hierover meegekregen. Tijdens deze workshop maken we de vertaalslag naar de échte lespraktijk. Zie het als een survival-kit voor je eerste leservaring!
	De docent als podiumkunstenaar	Job Bosma	De inhoud van de workshop bestaat uit het bekijken van stukjes toneel / cabaret op YouTube waarin bepaalde emoties (bijvoorbeeld angst, onzekerheid, blijdschap, verdriet,) non verbaal duidelijk naar voren komen. Hoe laat een professional een emotie zien? En wat betekent het dus voor jou als toeschouwer om daar naar te kijken? Vervolgens gaan we korte casussen spelen, om emoties zelf uit te beelden en daar van medestudenten feedback op te krijgen.
	Lesgeven op het vmbo	Ismael Bella	Wat maakt de VMBO-les nou zo anders dan een les op een ander niveau? Het sleutelwoord is 'preventie'. In deze workshop leer je om vooruit te denken op zaken die kunnen misgaan en daar alvast op te anticiperen bij je voorbereiding. Zowel op pedagogisch als op didactisch vlak vraagt een VMBO-les een specifieke benadering en voorbereiding. Ook zullen enkele knoppen de revue passeren die je tijdens de les kunt draaien bij verstoringen.
	Inzicht in de zorg op een vmbo	Anouk van Dijk	In deze module neem je een kijkje binnen de zorgstructuur van het Heldring Business School. De volgende zaken komen aan bod: wat is passend onderwijs, functieomschrijving van de zorgcoördinator en schoolmaatschappelijk werker op deze school, hoe wordt passend onderwijs geboden op deze school, wat is basis-, extra-, en diepteondersteuning? Waar ligt de grens? Welke casussen zijn de scholen veel voorkomen en hoe te handelen hierbij, meldplicht.
	Inzicht in de zorg op een gymnasium	Linda van de Beek, maatschappelijk werker en hulphond	In deze werkbijeenkomst neem je een kijkje binnen de zorgstructuur van een gymnasium. We nemen je mee in hoe wij op school invulling geven aan passend onderwijs. Een van de onderdelen die we behandelen is hoe je het beste kunt omgaan met autistische leerlingen. Een maatschappelijke werker laat je in deze

Lijn	Programma-onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving
			sessie zien hoe we met een hulphond deze leerlingen kunnen ondersteunen.
	Passend onderwijs: verdieping	Anouk van Dijk	In de verdiepingsworkshop passend onderwijs wordt verdieping geboden t.a.v. vragen die studenten zelf inbrengen rondom passend onderwijs.
	Kijkje in het mentoraat	Laurens Goossens	Op veel scholen is de mentor de spil in de organisatie rondom de zorg van leerlingen. In deze bijeenkomst laten we jullie de verschillende aspecten zien waar je in een mentoraat mee te maken krijgt.
	Omgaan met rouw en verlies in de klas	Samira Srour en Renate Verberg	In deze workshop geven we je handvaten hoe om te gaan met rouw en verlies in de klas.
	Urban education	Co-docenten	Het lesgeven in een grootstedelijke context is voor de scholen binnen de HOS een thema waar elke student mee te maken zal krijgen. Tijdens deze module willen we je als student hiermee kennis laten maken. Wat is grootstedelijke context? Wat betekent dit voor een school? Wat betekent dit voor mij als docent? Daarnaast geven we je handvatten om je hier verder in te verdiepen.
	Hoe bespreek ik delicate onderwerpen	Lana Glusjkova en Sana Oulad el Arbi	Individuele gesprekken met leerlingen over pijnlijke onderwerpen lopen vaak stroef, omdat de betreffende leerling niet zonder meer zich blootgeeft. Hoe neutraler je de vragen formuleert, hoe veiliger de leerling zich voelt. Kom niet direct met adviezen en oplossingen. Hoe goedbedoeld ook, de boodschap is: 'ik weet het beter'. Daar zijn pubers allergisch voor. In deze workshop leer je vroegtijdig te signaleren, je eigen waarnemingen te checken, om vervolgens in dien nodig tot actie te komen. Het op een juiste wijze in gesprek treden met de leerling en de zorgroute doorlopen zijn belangrijke vervolgcacties.
3. Didactische professionalisering	Smart toetsen	Tim Paardekoper, David Baarspul en Mathijs van Leeuwen	In een ideale wereld weet je precies waar een leerling staat en kun je elke leerling perfect op maat bedienen. Tegenwoordig zijn er applicaties die je als hulpmiddel kunt inzetten om het leren van een leerling inzichtelijk maken. In deze module ga je aan de slag met applicaties die je kunnen helpen om inzicht te krijgen in waar je leerlingen staan. Aan het einde van de module weet jij hoe je een digitale toets kan afnemen, hoe je learning analytics kan lezen en hoe je learning analytics kan toepassen om maatwerk te organiseren voor je leerlingen. De producten die je tijdens deze module maakt kan je gebruiken voor je CGI en portfolio.
	De leerling in beeld: activerende werkvormen (basis en verdieping)	Emiel van der Hart	In deze module staan activerende didactiek en samenwerkend leren centraal. Een veilig en ordelijk leerklimaat, een effectieve en volledige instructie en effectieve vormen van samenwerkend leren zijn de basis van goed onderwijs. Om die drie zaken in de praktijk te brengen heb je niet alleen kennis nodig, maar moet je deze kennis ook in de praktijk kunnen brengen. Dat gaan we oefenen.
		Tjerk de Blok	Startworkshop:

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving
			<p>Als docent ben je voortdurend bezig je lessen zo in te richten dat je leerlingen wat leren. Of dit lukt voor de gehele groep, weet je pas als de summatieve toets is geweest. Vaak is het dan te laat om wat niet gelukt is te repareren, immers staat het volgende hoofdstuk alweer op het programma. Voor leerlingen is die summatieve toets vaak stressvol, omdat ze die graag goed willen maken, maar onvoldoende zicht hebben of ze er klaar genoeg voor zijn. Formatief handelen is een vorm van didactiek die jou, samen met je leerlingen, in staat stelt veel sneller de misvattingen bij leerlingen op te sporen en bij te stellen. De leerling merkt daardoor dat hij gedurende de lessenserie beter wordt, vertrouwen ervaart en dan is de summatieve toets voor niemand meer een verrassing. In deze startworkshop kijken we kort naar de principes van formatief handelen en gaan we aan de slag met het maken van diagnostische vragen.</p> <p>Vervolgworkshop:</p> <p>Als docent ben je voortdurend bezig je lessen zo in te richten dat je leerlingen wat leren. Of dit lukt voor de gehele groep, weet je pas als de summatieve toets is geweest. Vaak is het dan te laat om wat niet gelukt is te repareren, immers staat het volgende hoofdstuk alweer op het programma. Voor leerlingen is die summatieve toets vaak stressvol, omdat ze die graag goed willen maken, maar onvoldoende zicht hebben of ze er klaar genoeg voor zijn.</p> <p>Formatief handelen is een vorm van didactiek die jou, samen met je leerlingen, in staat stelt veel sneller wat lukt bij je leerlingen en wat nog niet, waardoor je direct of uiterlijk de les eraan een passende vervolgstap met hen kan zetten. De leerling merkt daardoor dat hij gedurende de lessenserie beter wordt, vertrouwen ervaart en dan is de summatieve toets voor niemand meer een verrassing.</p> <p>In deze vervolgworkshop ga je aan de slag met het model van de toetsrevolutie en ontwerpt een stukje les dat je de komende weken in je klas gaat geven.</p>
	RTTI	Leonie Drabbe	<p>Toetsen worden vaak als eindpunt gezien van een periode waarin je met leerlingen hebt gewerkt. Maar zijn toetsen wel een eindpunt of juist een begin? In deze workshop leer je waarom een toets juist een nieuw begin is en hoe RTTI je kan helpen om vanuit je toets je lessen meer inhoud geeft.</p>
	Workshop differentiatie	Layla Copier	<p>In jouw klassen leren alle leerlingen op hun eigen manier. Ze verschillen onder andere in niveau, motivatie, tempo, begeleidingsbehoefte en leervoorkeuren. Differentiatie is daarom essentieel, maar hoe pak jij dit aan? Welke verschillende vormen van differentiatie zet je in? En wat betekent dit voor de structuur van je les? In deze workshop gaan we aan de slag met differentiatievaardigheden om zo in te spelen op de verschillen tussen jouw leerlingen.</p>
	De dynamische / actieve les	Laurens Goossens	<p>Iedere docent kan hierover meepraten. Het 6de of 7de uur, de leerlingen komen vermoeid</p>

Lijn	Programma-onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving
			<p>binnen met alle info die zij al de vorige uren tot zich hebben genomen.</p> <p>Krijg jouw klas in beweging! In deze workshop krijg je de tools om jouw klas in beweging te krijgen tijdens de les. Ook al zit je in een lokaal. Laat jouw leerlingen niet indommelen. Vind de juiste balans tussen zenden en aan het werk zetten.</p>
4. Professionalisering	Visie op leren	Leonie Drabbe	Met jullie maken we graag de eerste stappen om tot een eigen visie op leren te komen. Hierbij putten we uit je eigen ervaringen en brengen we jullie in contact met verschillende theoretische modellen die ondersteunend zijn om je eigen visie op leren te ontwikkelen.
	Met welk leerlingprofiel vertrekken de leerlingen van onze scholen?	Co-docenten SGDC (Alex Heemskerk en Leonie Drabbe?)	<p>Wat vind je belangrijk dat leerlingen kunnen en weten als kinderen van onze scholen komen? In deze workshop gaan we met deze vraag aan de slag.</p> <p>Natuurlijk zorgen wij er als scholen voor dat onze leerlingen voldoende zijn toegerust om het examen te halen. We zijn bezig om leerlingen naast kennis ook vaardigheden aan te bieden. Maar bereidt dat de leerlingen voldoende voor op een snel veranderende maatschappij? Wat hebben leerlingen nodig om zich daarin staande te houden en wat vinden onze leerlingen daar zelf van?</p>
	Debatteren op het vmbo	Sandor Stuu en Ikram el Ayadi	<p>Door te debatteren vergroten leerlingen hun spreek- en luistervaardigheden. Het versterkt burgerschapsvaardigheden als kritisch denken, argumenteren en respect tonen voor de mening van anderen, en het vergroot het zelfvertrouwen.</p> <p>In deze workshop maak je kennis met het debatteren op het vmbo en leer je een aantal debatvaardigheden toe te passen in de les.</p>
	Onderwijsethiek	Bryan van Woensel	<p>Als een leerling in een groepsproject zijn werk niet heeft gedaan, hoe becijfer je dan het groepswerk rechtvaardig? En als je een leerling mag, gun je haar toch gewoon een extra puntje op de toets? Moet elke leerling aanwezig zijn bij lessen over seksuele voorlichting? Je zegt vast ja, maar wat als ouders dat niet willen? En mogen lange excursies met het vliegtuig nog wel? Al deze vragen over wat goed en fout is om te doen binnen het onderwijs vallen onder de noemer Onderwijsethiek. Dit vakgebied binnen het onderwijs heeft betrekking op de ethische afwegingen die door docenten gemaakt worden in hun professionele handelen: wat is goed (en fout) om te doen in welke schoolse situatie? Onderwijsethiek verwijst hier dan ook niet alleen naar het gedrag van de individuele (beginnende) docenten, maar ook naar het beleid van de school waar ze werken. Als docent maak je immers deel uit van een professionele organisatie en ben je dus ook medeverantwoordelijk voor de beleidskeuzes die daarbinnen gemaakt worden.</p> <p>Het doel van de workshop is tweeledig: enerzijds de eventuele ervaringen die je al hebt met zulke vraagstukken inbrengen en reflecteren hoe je die op een ethische manier had kunnen aanpakken; anderzijds bieden we je handvatten</p>

Lijn	Programma-onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving
			om onderwijsethische vraagstukken te herkennen en leer je kritisch denken volgens vier kenmerkende ethische theorieën.
	Je grenzen bewaken tijdens de les	Janie Spaans en Danielle Dupon	Welk gedrag van leerlingen vind je toelaatbaar en welk gedrag niet? Waar ligt jouw grens en hoe geef je die aan? In deze workshop oefen je hoe je met jouw gedrag dat van de leerlingen kunt aansturen.
	In gesprek met je werkplekbegeleider, werkgever of collega	Laurens Goossens, Ismael Bella en Janie Spaans	Tijdens deze workshop nemen we je mee naar een mooi, twijfelachtig of vervelend gesprek met je werkplekbegeleider, werkgever of collega. Hoe ga je daar mee om? Welke kant moet je wel op gaan en welke niet? Wanneer kan je wel zaken doen en wanneer niet? Dit alles leer je tijdens deze workshop onder begeleiding van de cursusleiders en een actrice.
	Hoe plaats ik mij binnen de organisatie van een school	Michiel Beute	Een school is een complexe organisatie, veel belangen botsen, de docent versus de leerling, de schoolleiding lijkt soms andere belangen te hebben dan de docent, ouders hebben wensen of eisen, docenten stellen eisen aan de organisatie die soms weer ten koste gaan van andere docenten, welke belangen zijn er allemaal, hoe bewaar je daarin de rust en vind je je eigen plek in die complexe organisatie?
	De stap naar een baan in het onderwijs	Agnes van Waardhuizen	Tijdens deze workshop ga je aan de slag met: Hoe kom ik tot een keuze welke baan/ school het beste bij me past / wat vind ik belangrijk in mijn baan in het onderwijs? Op welke wijze wil ik mezelf presenteren aan een werkgever? Hoe stel ik een goed cv en sollicitatiebrief op? Ook is er in de workshop aandacht voor je rechten en plichten als je gaat werken als docent.
5.	Intervisie en begeleiding	Sjaak Nuijt, Aïcha Saghiri en Job Bosma	Het doel van intervisie is om je te ondersteunen in je professionele identiteitsontwikkeling (wat voor docent wil ik worden, welke ontwikkeling moet ik nog doormaken en welke stappen zijn hiervoor nodig).
	Niveau 2 / 3 / 4: stagebegeleiding en werken aan je portfolio onder begeleiding van de instituutsopleider	Sjaak Nuijt, instituutsopleiders HR	Stagebegeleiding, intervisie en werken aan je portfolio onder begeleiding van een instituutsopleider
6.	Workshops naar behoefte	n.t.b.	

5. Planning HOS opleidingsprogramma 2023-2024

<i>Opmerking: kwaliteitszorg/evaluatie is geïntegreerd in het opleidingsprogramma. Iedere praktijkbijeenkomst sluit af met het ophalen van tips en tops.</i>							
Startbijeenkomst septemberstart + innomo	Woensdag 13-09-2023	11.00u-16.30u	Corbulo College	Studenten, co-docenten, school- en instituutskoördinatoren en -opleiders, werkplekbegeleiders, leidinggevend			
11.00u	Kennismaking met de HOS, de visie en het opleidingsprogramma						
12.00u	Pauze (voor lunch wordt gezorgd)						
13.00u	Stagevoorlichting						
14.00u	Je opleidingstraject binnen de HOS: aan de slag!						
15.00u-16.30u	Innomo						
Aansluitend	Afspraken maken met je stageschool en werkplekbegeleider						
Praktijkdag 1	Woensdag 27-09-2023	09.45u-15.30u	Roemer Visscher College	Studenten, co-docenten, school- en instituutskoördinatoren en -opleiders			Intervisie en begeleiding
		thema 1 (21e eeuwse vaardigheden en ict)	thema 2 (pedagogische professionalisering)	thema 3 (didactische professionalisering)	thema 4 (professionalisering + workshops naar keuze)		
09.45-10.15	Inloop met koffie/thee + inschrijven voor de werkbijeenkomsten						
10.15-10.35	Welkom/introductie door ontvangende school						
10.35-10.45	Koffie/thee, naar de lokalen						
10.45-12.00	Werkbijeenkomst 1 (thema naar keuze)	21 ^e eeuwse vaardigheden en opbrengstgericht werken 1 (Hugo de Groot)	Hoe bespreek ik delicate onderwerpen (Lana Glusjkova en Sana Oulad el Arbi)		Je grenzen bewaken tijdens de les (Janie Spaans en Danielle Dupon)		
12.00-12.45	Pauze (voor lunch wordt gezorgd)						
12.45-14.00	Werkbijeenkomst 2 (thema naar keuze)	Innovatie in de klas (Tim Paardekoper en Mathijs van Leeuwen)	Basis op orde (Teun Arts)		Omgaan met rouw en verlies in de klas (Samira Srour en Renate Verberg)	Visie op leren 1 (Leonie Drabbe)	Stagebegeleiding en werken aan je portfolio (N2, N3 en N4) onder begeleiding van twee of drie IO-ers
14.00-14.15	Pauze						
14.15-15.30	Werkbijeenkomst 3 (thema naar keuze)	De docent als podiumkunstenaar (Job Bosma)	Lesgeven op het vmbo (Ismael Bella)	Formatief handelen 1: basis (Tjerk de Blok)	Inzicht in de zorg op een vmbo (Anouk van Dijk)	Hoe plaats ik mij binnen de organisatie van een school (Michiel Beute)	
Intervisie / stagebegeleiding op de scholen	Woensdag 04-10-2023						
<i>In te vullen door de scholen i.s.m. de instituten, reflectie op de praktijkdag</i>							

Praktijkdag 2	Woensdag 29-11-2023	10.00u-16.00u	Heldring Business School	Studenten, co-docenten, school- en instituutskoördinatoren en -opleiders, werkplekbegeleiders, leidinggevend			
		thema 1 (21e eeuwse vaardigheden en ict)	thema 2 (pedagogische professionalisering)	thema 3 (didactische professionalisering)	thema 4 (professionalisering + workshops naar keuze)	Intervisie en begeleiding	
10.00u-10.30u	Inloop met koffie/thee + inschrijven voor de werkbijeenkomsten						
10.30u-10.50u	Welkom/introductie door ontvangende school						
10.50u-11.00u	Koffie/thee, naar de lokalen						
11.00u-12.15u	Werkbijeenkomst 1 (thema naar keuze)		Kijkje in het mentoraat (Laurens Goossens)	Smart toetsen 1 (Tim Paardekoper en Mathijs van Leeuwen)	Onderwijsethiek 1: docent-leerling-relatie (Bryan van Woensel)	Studentenpanel (Leonie Drabbe en Ikram el Ayadi)	
12.15u-13.00u	Pauze (voor lunch wordt gezorgd)						
13.00u-14.15u	Werkbijeenkomst 2 (thema naar keuze)	Blended leren 1 (Tim Paardekoper en Mathijs van Leeuwen)	Hoe bespreek ik delicate onderwerpen (Lana Glusjkova en Sana Oulad el Arbi)	RTTI (Leonie Drabbe)			Stagebegeleiding en werken aan je portfolio (N2, N3 en N4) onder begeleiding van twee of drie IO-ers
14.15u-14.30u	Pauze						
14.30u-16.00u	Werkbijeenkomst 3 (thema naar keuze) (laatste 15 minuten: invullen HOS studentenenquête!)	Gesprekstechnieken (Janie Spaans en Danielle Dupon)	Urban education 1 (co-docenten)	De leerling in beeld: activerende werkvormen 1: basis (Emiel van der Hart)			Intervisie gericht op uitwisseling/reflectie (Sjaak Nuijt, Aicha Saghiri, Job Bosma)

Intervisie / stagebegeleiding op de scholen	Woensdag 06-12-2023						
<i>In te vullen door de scholen i.s.m. de instituten, reflectie op de praktijkdag</i>							

Startbijeenkomst februaristart	Woensdag 07-02-2024	08.30 - 17.00u	Gymnasium Sorghvliet	Studenten februaristart wo, school- en instituutskoördinatoren ICLON/SEC en -opleiders, let op: andere startbijeenkomst voor niveau 1!			
	Kennismaking met de HOS						
	Stagevoorlichting						
	Je opleidingstraject binnen de HOS: aan de slag!						
	Afspraken maken met je stageschool						
	Op je stageschool						

Praktijkdag 3	Woensdag 14-02-2024	10.00u-15.45u	Segbroek College	Studenten, co-docenten, school- en instituutskoördinatoren en -opleiders, werkplekbegeleiders, leidinggevenden			
		thema 1 (21e eeuwse vaardigheden en ict)	thema 2 (pedagogische professionalisering)	thema 3 (didactische professionalisering)	thema 4 (professionalisering + workshops naar keuze)	Intervisie en begeleiding	
10.00u-10.30u	Inloop met koffie/thee + inschrijven voor de werkbijeenkomsten						
10.30u-10.50u	Welkom/introductie door ontvangende school						
10.50u-11.00u	Koffie/thee, naar de lokalen						
11.00u-12.15u	Werkbijeenkomst 1 (thema naar keuze)	21 ^e eeuwse vaardigheden en opbrengstgericht werken 2 (Hugo de Groot)	Inzicht in de zorg op een gymnasium (Linda van de Beek, maatschappelijk werker en hulphond)		Met welk leerlingprofiel vertrekken de leerlingen van onze scholen? (co-docenten SGDC)	In gesprek met je werkplekbegeleider, werkgever of collega (Laurens Goossens, Ismael Bella en Janie Spaans)	
12.15u-13.00u	Pauze (voor lunch wordt gezorgd)						
13.00u-14.15u	Werkbijeenkomst 2 (thema naar keuze)		Basis op orde (Teun Arts)		Debatteren op het vmbo (Sandor Stuu en Ikram el Ayadi)	Je grenzen bewaken tijdens de les (Janie Spaans en Danielle Dupon)	Stagebegeleiding en werken aan je portfolio (N2, N3 en N4) onder begeleiding van twee of drie IO-ers
14.15u-14.30u	Pauze						
14.30u-15.45u	Werkbijeenkomst 3 (thema naar keuze)		Urban education 2 (co-docenten)	Formatief handelen 2: verdieping (Tjerk de Blok)	Onderwijsethiek 2: docent-ouder-relatie (Bryan van Woensel)	Hoe plaats ik mij binnen de organisatie van een school (Michiel Beute)	Intervisie gericht op uitwisseling/reflectie (Sjaak Nuijt, Aicha Saghiri, Job Bosma)
Intervisie / stagebegeleiding op de scholen	Woensdag 28-02-2024						
<i>In te vullen door de scholen i.s.m. de instituten, reflectie op de praktijkdag</i>							
Banenmarkt De Rode Loper i.s.m. HOS, 4OLS, NOD Haaglanden, OSH	Woensdag 03-04-2024	15.30u - 18.30u (inloop vanaf 15.00u)	Volgt	Studenten hbo niveau 3, 4 en wo, school- en instituutskoördinatoren en -opleiders, leidinggevenden (van alle vier de Haagse opleidingsscholen VO, dus van zowel HOS, 4OLS, NOD Haaglanden als OSH)			

Praktijkdag 4	Woensdag 24-04-2024	10.00u-16.00u	s-Gravendreef College Leidschenvveen	Studenten, co-docenten, school- en instituutskoördinatoren en -opleiders			
		thema 1 (21e eeuwse vaardigheden en ict)	thema 2 (pedagogische professionalisering)	thema 3 (didactische professionalisering)	thema 4 (professionalisering + workshops naar keuze)		
10.00u-10.30u	Inloop met koffie/thee + inschrijven voor de werkbijeenkomsten						
10.30u-10.50u	Welkom/introductie door ontvangende school						
10.50u-11.00u	Koffie/thee, naar de lokalen						
11.00u-12.15u	Werkbijeenkomst 1 (thema naar keuze)	Blended leren 2 (Tim Paardekoper en Mathijs van Leeuwen)		Differentiatie (Layla Copier)	Visie op leren 2 (Leonie Drabbe)	De stap naar een baan in het onderwijs (Agnes van Waardhuizen)	
12.15u-13.00u	Pauze (voor lunch wordt gezorgd)						
13.00u-14.15u	Werkbijeenkomst 2 (thema naar keuze)		Passend onderwijs: verdieping (Anouk van Dijk)	Smart toetsen 2 (Tim Paardekoper en Mathijs van Leeuwen)		Studentenpanel (Leonie Drabbe en Ikram el Ayadi)	Stagebegeleiding en werken aan je portfolio (N2, N3 en N4) onder begeleiding van twee of drie IO-ers
14.15u-14.30u	Pauze						
14.30u-16.00u	Werkbijeenkomst 3 (thema naar keuze) (laatste 15 minuten: invullen HOS studentenenquête!)		Omgaan met rouw en verlies in de klas (Samira Srouf en Renate Verberg)	De leerling in beeld: activerende werkvormen 2: verdieping (Emiel van der Hart)	Onderwijsethiek 3: docent-school-relatie (Bryan van Woensel)	De dynamische/actieve les (Laurens Goossens)	Intervisie gericht op uitwisseling/reflectie (Sjaak Nuijt, Aicha Saghiri, Job Bosma)
Intervisie / stagebegeleiding op de scholen	Woensdag 15-05-2024						
<i>In te vullen door de scholen i.s.m. de instituten, reflectie op de praktijkdag</i>							
Afsluitende bijeenkomst + innomo, incl. BBQ	Woensdag 12-06-2024	14.30u-19.00u	Gymnasium Sorghvliet	Alle betrokkenen binnen de HOS			
14.30u-15.30u	Pitches + uitreiking innovatieprijs						
15.30u-17.00u	Innomo						
Aansluitend	BBQ						
Hbo studenten: CGI's	CGI-dag N2 woensdag 12 juni 2024, N3 individuele afspraak tussen student, schoolopleider & instituutopleider, N4 via assessmentcentrum IvL	Deadlines aanleveren portfolio: N2 maandag 10 juni, N3 maandag 10 juni, N4 vrijdag 31 mei	Tijdstip varieert, planning per school	Hbo-studenten, school- en instituutopleiders			





6. HOS opleiders en begeleiders

Je wordt binnen de HOS in de praktijk opgeleid door een opleidingsteam van de school (werkplekbegeleider en schoolopleider) en je lerarenopleiding (instituuksopleider). Tijdens het werkplekleren maak je kennis met de school, je observeert lessen en ervaart hoe het is om zelf les te geven, je bereidt lessen voor en je neemt deel aan allerlei activiteiten op de school.

Op de school heb je voornamelijk te maken met je **werkplekbegeleider**; dat is je aanspreekpunt op school. Dit is een docent uit hetzelfde of een vergelijkbaar vakgebied die een opleiding heeft gevolgd om studenten op te leiden op de werkplek. De werkplekbegeleider kan je zowel vakinhoudelijk als pedagogisch-didactisch verder helpen. De **schoolopleider** volgt jouw voortgang, bijv. door lesbezoek en gesprekken. De **schoolcoördinator** vervult een coördinerende rol op de school op het gebied van samen opleiden en professionaliseren.

Vanuit je lerarenopleiding heb je te maken met de **instituuksopleider**. De instituuksopleider weet wat er vanuit de lerarenopleiding van jou wordt verwacht en kan hij/zij jou daar bij begeleiden. De beoordeling wordt gedaan door de schoolopleider en de instituuksopleider/assessor. De instituuksopleider is eindverantwoordelijk voor de beoordeling.








Onze schoolcoördinatoren

	Naam	School	E-mailadres
	Anneke Pronk	Corbulo / Diamant College / Heldring Business School	A.Pronk@diamantcollege.nl
	Danielle Dupon	's Gravendreef College Leidschendam / Leidschenveen	dup@sgdc.nl
	Laurens Goossens	Gymnasium Sorghvliet	go@gymnasium-sorghvliet.nl
	Ismael Bella	Roemer Visscher College	i.bella@sgzuidwest.nl
	Teun Arts	Segbroek College	art@segbroek.nl

	Margreet van Amerom	Pieter Groen	ame@andreascollege.nl
	Inge Runhaar	Dalton Den Haag	




Onze co-docenten

	Naam	Programma onderdeel	E-mailadres
	Tim Paardekoper	Innovatie in de klas Blended leren Smart toetsen	Paa@sgdc.nl
	Mathijs van Leeuwen	Innovatie in de klas Blended leren Smart toetsen	m.vleeuwen@heldringcollege.nl
	Teun Arts	Basis op orde	art@segbroek.nl
	Emiel van der Hart	De leerling in beeld: activerende werkvormen	hat@segbroek.nl
	Tjerk de Blok	Formatief handelen	blk@segbroek.nl
	Linda van de Beek	Passend onderwijs	Bk@gymnasium-sorghvliet.nl

	Anouk van Dijk	Passend onderwijs	A.vDijk@heldringcollege.nl
	Leonie Drabbe	RTTI Visie op leren Studentenpanel	dra@sgdc.nl
	Bryan van Woensel	Onderwijsethiek	wns@segbroek.nl
	Ikram El Ayadi	Debatteren op het vmbo Studentenpanel	i.eayadi@heldringcollege.nl
	Sandor Stuit	Debatteren op het vmbo	STU@heldringcollege.nl
	Janie Spaans	Gesprekstechnieken Je grenzen bewaken tijdens de les In gesprek met je werkplekbegeleider, werkgever of collega	sj@gymnasium-sorghvliet.nl
	Laurens Goossens	Kijkje in het mentoraat De dynamische/actieve les In gesprek met je werkplekbegeleider, werkgever of collega	go@gymnasium-sorghvliet.nl
	Ismael Bella	Lesgeven op het vmbo In gesprek met je werkplekbegeleider, werkgever of collega	i.bella@sgzuidwest.nl
	Danielle Dupon	Gesprekstechnieken Je grenzen bewaken tijdens de les	dup@sgdc.nl
	Samira Srour	Omgaan met rouw en verlies in de klas	srr@segbroek.nl

	Renate Verberg	Omgaan met rouw en verlies in de klas	veb@segbroek.nl
	Agnes van Waardhuizen	De stap naar een baan in het onderwijs	a.vwaardhuizen@heldringbs.nl
	Hugo de Groot	21e eeuwse vaardigheden en opbrengstgericht werken	grh@sgdc.nl
	Job Bosma	Intervisie De docent als podiumkunstenaar	bsa@segbroek.nl
	Aicha Saghiri	Intervisie	a.saghiri@sgzuidwest.nl
	Sjaak Nuijt	Intervisie Hoe schrijf ik een goed portfolio	j.nuijt@hr.nl
	Michiel Beute	Hoe plaats ik mij binnen de organisatie van een school	be@gymnasium-sorghvliet.nl
	Lana Glusjkova	Hoe bespreek ik delicate onderwerpen?	l.glusjkova@sgzuidwest.nl
	Sana Oulad el Arbi	Hoe bespreek ik delicate onderwerpen?	s.ouladelarbi@sgzuidwest.nl
	Layla Copier	Differentiatie	l.copier@sgzuidwest.nl

Onze instituutskoördinatoren en -opleiders

	Naam	Instituut	E-mailadres
	Sjaak Nuijt	Hogeschool Rotterdam (instituutskoördinator en -opleider)	j.nuijt@hr.nl
	Chris van Dijke	Hogeschool Rotterdam (instituufoleider)	c.g.van.dijke@hr.nl
	Diana Machielse	ICLON	d.s.machielse@iclou.leidenuniv.nl

	Suzanne Schut	TU Delft/SEC	S.Schut@tudelft.nl
--	---------------	--------------	--------------------

Stagecoördinatie en administratieve ondersteuning HOS

	Lida de Jong	ldj@sgdc.nl
--	--------------	--

7. Enkele afspraken

Basisafspraken

- Zorg dat je zo snel mogelijk je stage-overeenkomst laat ondertekenen.
- We gaan er van uit dat je op de opleidingsdagen de gehele dag (1e t/m 8e uur) aanwezig bent op de opleidingslocatie.
- Binnen de stagedagen geef je niet alleen les, maar werk je ook aan je stageopdrachten.
- Als je onverhoopt ziek bent, neem dan minimaal 30 minuten voor de start van het eerste uur contact op met de werkplekbegeleider en schoolopleider. Als je te laat op school gaat komen neem dan z.s.m. contact op met de receptie/administratie van de school en vraag je afwezigheid door te geven aan je werkplekbegeleider en schoolopleider.
- Voor de leerlingen van de school ben je 'gewoon' een leraar, dus heb je een voorbeeldfunctie binnen de school. Niet alleen gedragsmatig, maar ook qua kleding e.d. Houd je aan de afspraken binnen de school. Stel je daar de eerste dag van op de hoogte.
- Mail alleen in uiterste gevallen en na overleg met je werkplekbegeleider met leerlingen. Indien nodig communiceer dan uitdrukkelijk alleen met je schoolmailadres!
- Kopiëren doe je in overleg met je werkplekbegeleider. Stel je op de hoogte van schoolafspraken rondom kopiëren op de opleidingslocatie.
- Bereid iedere les of deel van een les die je geeft voor middels een lesvoorbereidingsformulier.
- Ga altijd zorgvuldig om met privacy van personen. Vermeld als regel geen namen bij de uitwerking van een opdracht.

Wat wordt er van mij als student verwacht?

Je bent als student zelf verantwoordelijk voor je daden op de school, maar tegelijkertijd ben je ook het visitekaartje van je opleiding. Deze verantwoordelijkheid strekt zich uit tot iedereen in de school en tot alles wat met de school samenhangt. Het komt hierop neer:

- Je bent hoofdverantwoordelijk voor je eigen ontwikkeling, je geeft daar richting aan, je probeert dingen uit en maakt gebruik van de ondersteuning die de school je biedt.
- Je past je aan, aan de organisatie van de school. Je stelt je loyaal op ten opzichte van de doelstellingen van de school, óók als die niet met je persoonlijke (levensbeschouwelijke) aard overeen komen.
- Je bent op tijd aanwezig voor lessen en vergaderingen. Je houdt je aan gemaakte afspraken. Als richtlijn houden we aan dat je tussen 8.30 en 16.00 uur aanwezig bent, maar de school kan in voorkomende gevallen andere tijden aanhouden.
- Je gaat zorgvuldig om met gegeven leer- en hulpmiddelen. Ter beschikking gestelde materialen retourneer je.
- Na je lessen ruim je zelf je klaslokaal netjes op.
- Je onderhoudt zo goed mogelijk contact met alle voor jou relevante betrokkenen.
- Je houdt rekening met de geschreven en ongeschreven regels van de school. Denk hierbij ook aan het privacybeleid. Je gedrag is sociaal aanvaardbaar, je taalgebruik correct, je kleding is verzorgd en aangepast aan de situatie op school.

- Je neemt het vertrouwelijke karakter van informatie over school, medewerkers en leerlingen in acht, ook in de schriftelijke informatie in het portfolio en rapportages.

Verzuim

- In geval van ziekte bespreek je de consequenties en de acties die daaruit voortkomen met je werkplekbegeleiders en instituutsopleider. Gemiste leerwerkdagen worden ingehaald. Je maakt daarover zelf een afspraak met de werkplekbegeleider op de leerwerkschool en stelt de instituutsopleider op de hoogte van de gemaakte afspraken.
- Na drie keer verzuim volgt altijd een gesprek met de schoolopleider.

Nuttige tips en hints

- Op elke school kun je gebruik maken van de personeelskamer. Richt je hierbij nadrukkelijk naar de locatiegebruiken en meng je in het docententeam.
- Er zijn verschillende plaatsen binnen de school waar je kunt werken, bijvoorbeeld de docentenwerkkamer, de teamkamers of de personeelskamer. Vraag even na welke mogelijkheden jouw school biedt. Ga niet met alle stagiaires bij elkaar zitten, laat ruimte voor de docenten om te werken. Je kunt wel met je duo-stagiair samen gaan zitten.
- Beperk je niet tot één of enkele vakken maar probeer zoveel mogelijk alle facetten van de school te bestrijken. Zo krijg je een breed beeld van het beroep van docent.
- Vraag zo mogelijk uitleg wanneer je iets niet begrijpt, je kunt veel leren van anderen.
- Bereid ieder gesprek dat je gaat houden zorgvuldig voor, in die zin dat je je ingelezen hebt en je vragen en punten op papier hebt staan.
- Bereid observaties en opdrachten goed voor: weet waarop je gaat letten, hoe je het noteert en hoe de informatie 'objectief' blijft. Observeer nooit zonder doelstelling.
- Als je een onderzoeksopdracht vanuit de lerarenopleiding gaat uitvoeren overleg dan over de aanpak eerst met je werkplekbegeleider of schoolopleider.
- Sommige scholen hebben een eigen onderzoekagenda; vraag daar eens naar als je nog een thema zoekt voor afstuderen of praktijkonderzoek. Misschien kom je op een leuk idee.

8. Regelgeving

VOG (Verklaring Omtrent Gedrag)

Je ontvangt van je school een mail met informatie over de aanvraag van de VOG. De link in de mail brengt je naar de aanvraag. Het proces levert je een **'bewijs van aanvraag'** op.

De definitieve VOG ontvang je later.

De kosten voor de aanvraag worden vergoed door de school.

Op je eerste stagedag moet je het 'bewijs van aanvraag' kunnen tonen.

Regeling beeld- en geluidsopnames in de klas

De Haagse opleidingsscholen hebben hun afspraken rondom het maken van beeld- en geluidsopnames vastgelegd in deze regeling: klik [hier](#).

Filmen in de klas via Iris Connect

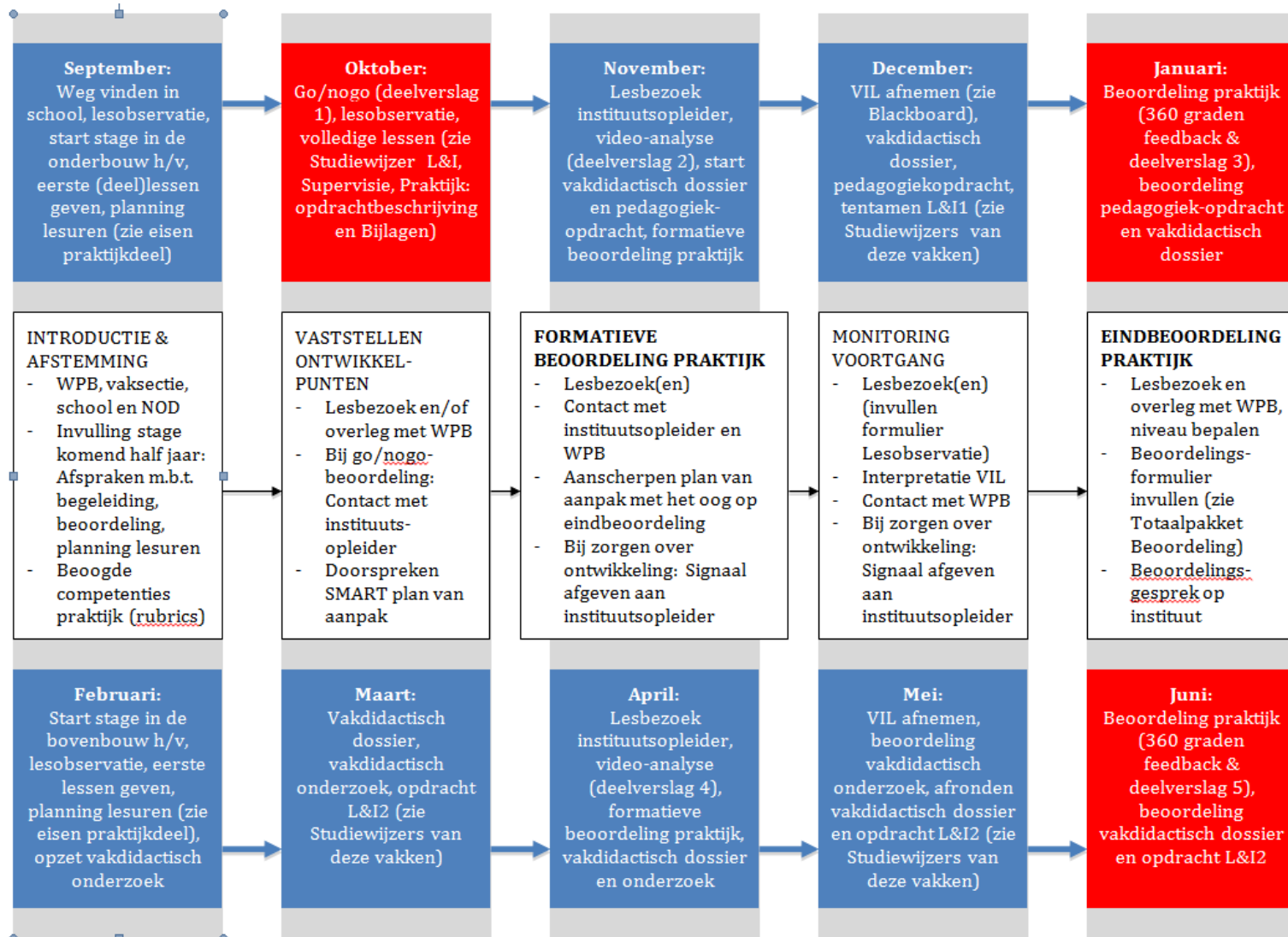
Ten aanzien van het gebruik van foto- en filmapparatuur hebben we te maken met privacywetgeving. De scholen hebben hierover met elkaar afgesproken, dat uitsluitend gefilmd mag worden met behulp van Iris Connect. Leerlingen, of hun ouders, geven hiervoor jaarlijks toestemming.

Je mag de lessen dus filmen, maar absoluut niet met eigen camera's of telefoontoestellen, waarop niet Iris Connect is geactiveerd. Iris Connect werkt met licenties die door de lerarenopleidingen zijn aangeschaft. Het beeldmateriaal wordt opgeslagen in een veilig gesloten digitaal systeem waar je alleen met een

gebruikersnaam en wachtwoord bij kan komen. Uitsluitend beoordelaars en begeleiders kunnen met jouw instemming de beelden bekijken.



Bijlage 1: ICLON Leiden tijdslijn werkplekleren



Bijlage 2: TU Delft Master Science Education and Communication (SEC)

De TU Delft biedt de TU Delft lerarenopleiding aan vanuit de afdeling Science Education and Communication aan waarin studenten worden opgeleid tot een eerstegraads lesbevoegdheid in de schoolvakken Informatica, Natuurkunde, Ontwerpen en O&O, Scheikunde en Wiskunde.

1. Opleidingen

Opleidingstraject	Wanneer	Duur	EC
Educatieve minor NA, SK, WI, Inf, Techniek	Start in september en februari	1 semester	30
Educatieve module NA, SK, WI, Inf, Techniek	Start in september en februari	1 semester	30
Master Educatie NA, SK, WI, Inf, Ontwerpen/O&O	Start in september en februari TU Delft: Master Science Education and Communication (lerarenopleiding)	2 semesters	120 of 60

2. Uitwerking visie

Belangrijke uitgangspunten van de TU Delft lerarenopleiding is het verbinden van theorie en praktijk en het werken vanuit de leervraag van de student. We leiden academisch gevormde docenten op die in staat zijn hun eigen leren op de werkplek vorm te geven. Daartoe werken we bij meerdere vakken aan de hand van de 'Plan Do Check Act' cyclus. Studenten doorlopen deze cyclus meerdere malen met hun leervragen en werken op een gestructureerde manier. Deze uitgangspunten sluiten naadloos aan bij de visie op opleiden van HOS. Binnen de vakken van de opleiding is er voor studenten ruimte om aan te haken bij de activiteiten van de opleidingsschool als dat past bij hun leertraject en leervragen. Het verbinden van theorie en praktijk is ook een waarde die we onderschrijven voor onszelf als instituut. Door actief te zijn binnen de opleidingsschool blijven wij ook leren en reflecteren op onze eigen praxis. Opleiden doe je samen!

3. Curriculum en stages

Q1	Q2	Q3	Q4
Professionele Leergemeenschap		Professional and Personal Development	
Inleiding STEM- didactiek	Vakdidactiek Basis	Vakdidactiek Verdieping	
Schoolpracticum Oriëntatie 1	Schoolpracticum Oriëntatie 2	Schoolpracticum Verdieping	
Onderwijskunde		Onderzoek en Ontwerp in het Onderwijs	

Praktijk 1	Schoolpracticum Basis
inhoud	In deze stage ligt de nadruk op leren onderwijzen in de onderbouw. Deze stage wordt gedaan door alle studenten in de opleiding, dus ook de masterstudenten. In de stage combineren studenten stage-opdrachten met opdrachten voor de vakken Onderwijskunde en Vakdidactiek. In de stage ontwikkelen zij hun pedagogisch-didactische vaardigheden. Voor het vak onderwijskunde werken de studenten aan klassenmanagement en het expliciteren van naïeve denkbeelden. Voor vakdidactiek werken ze ernaar toe om zelfstandig een lessenserie te ontwerpen, te geven en te evalueren. In stage-opdrachten wordt er gewerkt aan de hand van de Plan Do Check Act-cyclus.

	Meer informatie over de stage vindt u op www.stagehandleiding.net
periode	Semester 1 of semester 2
duur	16 weken
stagedag	De lesdag in Delft is dinsdag. Alle andere dagen zijn studenten in principe beschikbaar voor stage.
beoordeling	Beoordeling wordt gedaan op basis van criteria zoals omschreven in de handleiding (op te vragen via stage-sec@tudelft.nl). De vakcoach geeft feedback en de instituutsbegeleider geeft de uiteindelijke beoordeling.

Praktijk 2	Schoolpracticum Verdieping
inhoud	In deze stage ligt de nadruk op leren onderwijzen in de bovenbouw en wordt alleen gedaan door masterstudenten. In deze stage combineren studenten stageopdrachten, opdrachten voor vakdidactiek, persoonlijke en professionele ontwikkeling en het vak Ontwerpen en Onderzoeken in het Onderwijs (O3). In de stage ontwikkelen zij hun pedagogisch-didactische vaardigheden. Voor het vak O3 werken studenten aan een kleine onderwijsinnovatie die ze ook onderzoeken. Voor vakdidactiek werken ze ernaar toe om zelfstandig een lessenserie te ontwerpen, te geven en te evalueren in een bovenbouwklas. In stage-opdrachten wordt er gewerkt aan de hand van de Plan Do Check Act-cyclus. Meer informatie over de stage vindt u op www.stagehandleiding.net
periode	Semester 1 of semester 2
duur	16 weken
stagedag	De lesdag in Delft is dinsdag. Alle andere dagen zijn studenten in principe beschikbaar voor stage.
beoordeling	Beoordeling wordt gedaan op basis van criteria zoals omschreven in de handleiding (op te vragen via stage-sec@tudelft.nl). De vakcoach geeft feedback en de instituutsbegeleider geeft de uiteindelijke beoordeling.

Bijlage 3: HOS doorstroomformulier

Doorstroomformulier studenten HOS *(in te vullen met de 'oude' school)*

Gegevens student:	
Naam student:	
Opleidingsinstituut:	
Opleidingsvariant:	
Jaar:	
Begeleider opleidingsinstituut: (naam, contactgegevens):	
Gegevens vorige school:	
Naam school:	
Stageperiode:	
Vakcoach/werkplekbegeleider vorige school (naam, contactgegevens):	
Schoolopleider vorige school (naam, contactgegevens):	
Aandachtspunten student:	
Wat past goed bij de student?	
Wat verdient aandacht bij de student?	
Overige aandachtspunten/opmerkingen:	
Nieuwe school:	
Naam en mailadres van de schoolcoördinator/schoolopleider van de nieuwe school:	

Bijlage 4: Toelichting op programmaonderdelen HOS praktijkdagen

Lijn	Programmaonderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeenkomsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidingen	Relevante literatuur
1. 21 ^e eeuwse vaardigheden	21e eeuwse vaardigheden en opbrengstgericht werken	Hugo de Groot	In deze workshop besteden we aandacht aan het gebruik van de 21ste-eeuwse vaardigheden in de les, waarbij ook opbrengstgericht werken aan de orde komt. We willen hierbij laten zien wat het belang is van aandacht voor de 21ste-eeuwse vaardigheden tijdens de terugkoppeling van opdrachten en de feedback op de opdrachten.	2 bijeenkomsten	<u>HR:</u> Zowel toepasbaar bij pedagogiek en didactiek. <u>ICLON:</u> Impliciet onderdeel van Supervisie <u>SEC:</u> O&O Vakdidactiek	<u>HR:</u> In portfolio te gebruiken als bewijs bij LER samenwerkings opdrachten <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> O&O opdracht ICT in de klas	
	Innovatie in de klas	Tim Paardekoper en Mathijs van Leeuwen	In deze inspiratiesessie ontdek je wat de belangrijkste technologische trends zijn in het onderwijs en ga je aan de slag met onderwijsinnovaties die in opkomst is binnen het onderwijs. Zo ga je onder andere kijken en aan de slag met onderwijsapplicaties die gebruik maken van AR, VR en ontdek je experimenten met kunstmatige intelligentie. Na deze sessie heb je een inspiratie opgedaan van applicaties die over een aantal jaar misschien wel de standaard zijn. <i>Let op: Je hebt geen technische voorkennis nodig voor het volgen van de module.</i>	1 bijeenkomst	<u>HR:</u> N2, N3 en N4, didactiek OLT <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u> Gastcollege ICT en Blended Learning Supervisie/ vakdidactiek	<u>HR:</u> Product kan als bewijs worden opgenomen bij LER onderwijs leertechnologie in portfolio. <u>ICLON:</u> Kan worden verwerkt in het eindverslag. <u>SEC:</u> Individuele keuzeopdracht OWK en Voor O&O studenten	<u>HR:</u> zie handleidingen didactiek N2, N3 en N4. <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u>

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
	Blended leren	Tim Paardekoper en Mathijs van Leeuwen	Hoe kun je je les zo organiseren dat je het met de leerling over de inhoud kan hebben en geen tijd meer kwijt bent met het organiseren van het leerproces? In deze cursus ga je aan de slag met blended leren en hoe je dit in de les kan organiseren. Je gaat wordt uitgedaagd op welke manier blended leren van meerwaarde kan zijn voor je lessen. Tijdens de module ga je zelf aan de slag met het creëren en testen van een blended werkvorm of lessenserie. En ga je onderzoeken welke invloed dit kan hebben op je manier van lesgeven. De producten die je maakt tijdens deze module kan je gebruiken voor je portfolio en je CGI.	2 bijeenkomsten	<u>HR:</u> N2, N3 en N4, didactiek OLT <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u> Gastcollege ICT en Blended Learning Supervisie/ vakdidactiek	<u>HR:</u> Product kan als bewijs worden opgenomen bij LER onderwijs leertechnologie in portfolio. <u>ICLON:</u> Kan worden verwerkt in het eindverslag. <u>SEC:</u> Individuele keuzeopdracht OWK en Voor O&O studenten	<u>HR:</u> zie handleidingen didactiek N2, N3 en N4. <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u>
	Gesprekstechniek en	Janie Spaans en Danielle Dupon	Een veel voorkomende tip bij problemen met leerlingen, of contact met ouders is: 'Ga het gesprek aan'. Dat klinkt logisch, maar kan zeker in het begin best ingewikkeld en spannend zijn. In deze module krijg je handreikingen voor het voorbereiden en structureren van deze twee verschillende soorten gesprekken: het disciplinerende gesprek met de leerling, en het	1 bijeenkomst	<u>HR:</u> praktijkbijeenkomsten professioneel spreken <u>ICLON:</u> Onderdeel van Pedagogiek <u>SEC:</u> Onderwijskunde: Direct voor de klas	<u>HR:</u> jaar 3 en 4 prof.handelen. Bewijzen op te nemen in portfolio. <u>ICLON:</u> 1 hele dag oefenen + informatie, afgesloten met een verslag. <u>SEC:</u>	

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur	
			oudergesprek. Na een korte introductie gaan we aan de slag met een concrete casus, waarbij we focussen de structuur van het gesprek en op (jouw eigen) gesprekstechnieken. In kleinere groepen oefenen we en bespreken samen na. Aan het einde van deze workshops heb je enkele concrete handvatten om het gesprek dan ook echt aan te gaan!		PLG/vakdidactiek	PLG		
2.	Pedagogische professionalisering	Basis op orde	Teun Arts	Deze module is bedoeld voor studenten die aan de vooravond staan van hun eerste les (of deel van een les). Of studenten die al even lesgeven, maar tegen (logische) beginnersproblemen aanlopen. Aan de hand van praktijkvoorbeelden onderzoeken we de kwaliteiten waarover een goede docent moet beschikken. Hoe zaken als houding, intonatie, mimiek en ademhaling jouw les flink kunnen beïnvloeden (positief én negatief!). Tijdens de workshop schetsen we de contouren van een geslaagde les en werken we een basale lesopbouw uit. Ook gaan we kort in op het bewaken van de orde in de klas en hoe jouw referentiekader daarbij een rol speelt. Tijdens de colleges op de HR, het ICLON of SEC heb	1 bijeenkomst	HR: Jaar 2 pedagogisch handelen ICLON: onderdeel van Supervisie en Leren en Instructie SEC: Onderwijskunde: Interpersoonlijke ontwikkelingen en competenties	HR: diverse opdrachten bij pedagogiek en als bewijs voor stageportfolio te gebruiken. ICLON: Student wordt geacht dit in zijn tussenevaluaties 1 en 2 en in de analyse van VIL en in de midden en eindevaluatie te gebruiken als analysetool SEC: Verbaal-non verbaal Hardop denken	ICLON: Teitler, van Tartwijk-Roos van Leary; Model HIMAG SEC: 6 rollen van de leraar/M. Slooter Lessen in orde H1, H5, H6 en H11/P. Teitler Handboek voor leraren H4/Geerts en Van Kralingen

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			je al wat theorie hierover meegekregen. Tijdens deze workshop maken we de vertaalslag naar de échte lespraktijk. Zie het als een survival-kit voor je eerste leservaring!				
	De docent als podiumkunstenaar	Job Bosma	De inhoud van de workshop bestaat uit het bekijken van stukjes toneel / cabaret op YouTube waarin bepaalde emoties (bijvoorbeeld angst, onzekerheid, blijdschap, verdriet, ...) non verbaal duidelijk naar voren komen. Hoe laat een professional een emotie zien? En wat betekent het dus voor jou als toeschouwer om daar naar te kijken? Vervolgens gaan we korte casussen spelen, om emoties zelf uit te beelden en daar van medestudenten feedback op te krijgen.	1 bijeenkomst	HR: sluit aan bij professioneel handelen <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u> Supervisie/ vakdidactiek	HR: te gebruiken als bewijs bij opleidingsschool in portfolio + professioneel handelen. <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u>	HR: <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u>
	Lesgeven op het vmbo	Ismael Bella	Wat maakt de VMBO-les nou zo anders dan een les op een ander niveau? Het sleutelwoord is 'preventie'. In deze workshop leer je om vooruit te denken op zaken die kunnen misgaan en daar alvast op te anticiperen bij je voorbereiding. Zowel op pedagogisch als op didactisch vlak vraagt een VMBO-les een specifieke benadering en voorbereiding. Ook zullen	1 bijeenkomst	HR: <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u> Supervisie/ vakdidactiek	HR: <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u>	HR: <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u>

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			enkele knoppen de revue passeren die je tijdens de les kunt draaien bij verstoringen.				
	Inzicht in de zorg op een vmbo	Anouk van Dijk	In deze module neem je een kijkje binnen de zorgstructuur van het Heldring Business School. De volgende zaken komen aan bod: wat is passend onderwijs, functieomschrijving van de zorgcoördinator en schoolmaatschappelijk werker op deze school, hoe wordt passend onderwijs geboden op deze school, wat is basis-, extra-, en diepteondersteuning? Waar ligt de grens? Welke casussen zijn de scholen veel voorkomen en hoe te handelen hierbij, meldplicht.	1 bijeenkomst	<u>HR:</u> Pedagogiek N3 <u>ICLON:</u> Module in het tweede Semester, is tijdens Corona niet gegeven <u>SEC:</u> Passend onderwijs: de pedagogische opdracht van de school: passen onderwijs en zorgleerlingen	<u>HR:</u> eindopdracht pedagogiek N3, waarbij HOS programma inhoudelijk helpt. Ler: passend onderwijs + doorverwijzen. <u>ICLON:</u> In tweede semester kan een student onder de rol lid schoolorganisatie hiermee iets doen in zijn eindverslag. Is optioneel. <u>SEC:</u> Individuele opdracht OWK	<u>SEC:</u> Geerts en Van Kralingen H8 en H9 Teitler: H15 – H19 Horeweg: gedragsproblemen in de klas
	Inzicht in de zorg op een gymnasium	Linda van de Beek, maatschappelijk werker en hulphond	In deze werkbijeenkomst neem je een kijkje binnen de zorgstructuur van een gymnasium. We nemen je mee in hoe wij op school invulling geven aan passend onderwijs. Een van de onderdelen die we behandelen is hoe je het beste kunt omgaan met autistische leerlingen. Een maatschappelijke werker laat je in deze sessie zien hoe we	1 bijeenkomst	idem	idem	idem

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			met een hulphond deze leerlingen kunnen ondersteunen.				
	Passend onderwijs: verdieping	Anouk van Dijk	In de verdiepingsworkshop passend onderwijs wordt verdieping geboden t.a.v. vragen die studenten zelf inbrengen rondom passend onderwijs.	1 bijeenkomst	idem	idem	idem
	Kijkje in het mentoraat	Laurens Goossens	Op veel scholen is de mentor de spil in de organisatie rondom de zorg van leerlingen. In deze bijeenkomst laten we jullie de verschillende aspecten zien waar je in een mentoraat mee te maken krijgt.	1 bijeenkomst	HR: <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> - Supervisie/ vakdidactiek	HR: Sluit aan op professioneel handelen; wat ga ik doen na diplomering N4. <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	HR: - <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -
	Omgaan met rouw en verlies in de klas	Samira Srour en Renate Verberg	In deze workshop geven we je handvaten hoe om te gaan met rouw en verlies in de klas.	1 bijeenkomst	HR: <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	HR: <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	HR: <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -
	Urban education	Co-docenten	Het lesgeven in een grootstedelijke context is voor de scholen binnen de HOS een thema waar elke student mee te maken zal krijgen. Tijdens deze module willen we je als student hiermee kennis laten maken. Wat is grootstedelijke context? Wat betekent dit voor een school? Wat betekent dit voor mij als docent? Daarnaast geven we je handvatten om je hier verder in te verdiepen.	2 bijeenkomsten	HR: <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	HR: <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	HR: <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
	Hoe bespreek ik delicate onderwerpen	Lana Glusjkova en Sana Oulad el Arbi	Individuele gesprekken met leerlingen over pijnlijke onderwerpen lopen vaak stroef, omdat de betreffende leerling niet zonder meer zich blootgeeft. Hoe neutraler je de vragen formuleert, hoe veiliger de leerling zich voelt. Kom niet direct met adviezen en oplossingen. Hoe goedbedoeld ook, de boodschap is: 'ik weet het beter'. Daar zijn pubers allergisch voor. In deze workshop leer je vroegtijdig te signaleren, je eigen waarnemingen te checken, om vervolgens in dien nodig tot actie te komen. Het op een juiste wijze in gesprek treden met de leerling en de zorgroute doorlopen zijn belangrijke vervolgacties.	1 bijeenkomst	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -
3. Didactische professionalisering	Smart toetsen	Tim Paardekoper, David Baarspul en Mathijs van Leeuwen	In een ideale wereld weet je precies waar een leerling staat en kun je elke leerling perfect op maat bedienen. Tegenwoordig zijn er applicaties die je als hulpmiddel kunt inzetten om het leren van een leerling inzichtelijk maken. In deze module ga je aan de slag met applicaties die je kunnen helpen om inzicht te krijgen in waar je leerlingen staan.	2 bijeenkomsten	<u>HR:</u> N2, N3 en N4, didactiek OLT <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u> Gastcollege ICT en Blended Learning Supervisie/ vakdidactiek	<u>HR:</u> Product kan als bewijs worden opgenomen bij LER onderwijs leertechnologie in portfolio. <u>ICLON:</u> Kan worden verwerkt in het eindverslag. <u>SEC:</u> Individuele keuzeopdracht OWK en	<u>HR:</u> zie handleidingen didactiek N2, N3 en N4. <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u>

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			<p>Aan het einde van de module weet jij hoe je een digitale toets kan afnemen, hoe je learning analytics kan lezen en hoe je learning analytics kan toepassen om maatwerk te organiseren voor je leerlingen.</p> <p>De producten die je tijdens deze module maakt kan je gebruiken voor je CGI en portfolio.</p>			Voor O&O studenten	
	De leerling in beeld: activerende werkvormen (basis en verdieping)	Emiel van der Hart	In deze module staan activerende didactiek en samenwerkend leren centraal. Een veilig en ordelijk leerklimaat, een effectieve en volledige instructie en effectieve vormen van samenwerkend leren zijn de basis van goed onderwijs. Om die drie zaken in de praktijk te brengen heb je niet alleen kennis nodig, maar moet je deze kennis ook in de praktijk kunnen brengen. Dat gaan we oefenen.	2 bijeenkomsten	<p><u>HR:</u> N3 didactiek</p> <p><u>ICLON:</u> Expliciet onderdeel van Supervisie en Vakdidactiek</p> <p><u>SEC:</u> PLG/vakdidactiek</p>	<p><u>HR:</u> Resultaat praktische oefeningen zijn in de klas als bewijs op te voeren bij LER activerende didactiek N3.</p> <p><u>ICLON:</u> Onderdeel van het vakdidactisch dossier 1 en 2</p> <p><u>SEC:</u> PDCA-opdracht</p>	<p><u>ICLON:</u> Ebbens en Teitler Doyle, The ecological Classroom</p> <p>Merrill, 5 principles of Instruction</p> <p>Jansen, Hele Taak Eerst, naar gedifferentieerd onderwijs</p> <p>Vakliteratuur per vak verschillend</p> <p><u>SEC:</u> Vakspecifieke literatuur rondom vakdidactiek</p>
		Tjerk de Blok	<p>Startworkshop:</p> <p>Als docent ben je voortdurend bezig je lessen zo in te richten dat je leerlingen wat leren. Of dit lukt voor de gehele groep, weet je pas als de summatieve toets is geweest. Vaak is het dan te laat om wat niet gelukt is te repareren, immers staat</p>	2 bijeenkomsten	<p><u>HR:</u> N3 didactiek</p> <p><u>ICLON:</u> Expliciet onderdeel van Supervisie en Vakdidactiek</p> <p><u>SEC:</u> PLG/vakdidactiek</p>	<p><u>HR:</u> Resultaat praktische oefeningen zijn in de klas als bewijs op te voeren bij LER activerende didactiek N3.</p>	<p><u>ICLON:</u> Ebbens en Teitler Doyle, The ecological Classroom</p> <p>Merrill, 5 principles of Instruction</p> <p>Jansen, Hele Taak Eerst, naar</p>

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			<p>het volgende hoofdstuk alweer op het programma. Voor leerlingen is die summatieve toets vaak stressvol, omdat ze die graag goed willen maken, maar onvoldoende zicht hebben of ze er klaar genoeg voor zijn. Formatief handelen is een vorm van didactiek die jou, samen met je leerlingen, in staat stelt veel sneller de misvattingen bij leerlingen op te sporen en bij te stellen. De leerling merkt daardoor dat hij gedurende de lessenserie beter wordt, vertrouwen ervaart en dan is de summatieve toets voor niemand meer een verrassing. In deze startworkshop kijken we kort naar de principes van formatief handelen en gaan we aan de slag met het maken van diagnostische vragen.</p> <p>Vervolgworkshop: Als docent ben je voortdurend bezig je lessen zo in te richten dat je leerlingen wat leren. Of dit lukt voor de gehele groep, weet je pas als de summatieve toets is geweest. Vaak is het dan te laat om wat niet gelukt is te repareren, immers staat het volgende hoofdstuk alweer op het programma. Voor leerlingen is die summatieve toets vaak stressvol, omdat ze</p>			<p><u>ICLON:</u> Onderdeel van het vakdidactisch dossier 1 en 2 <u>SEC:</u> PDCA-opdracht</p>	<p>gedifferentieerd onderwijs Vakliteratuur per vak verschillend <u>SEC:</u> Vakspecifieke literatuur rondom vakdidactiek</p>

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			<p>die graag goed willen maken, maar onvoldoende zicht hebben of ze er klaar genoeg voor zijn.</p> <p>Formatief handelen is een vorm van didactiek die jou, samen met je leerlingen, in staat stelt veel sneller wat lukt bij je leerlingen en wat nog niet, waardoor je direct of uiterlijk de les erna een passende vervolgstap met hen kan zetten. De leerling merkt daardoor dat hij gedurende de lessenserie beter wordt, vertrouwen ervaart en dan is de summatieve toets voor niemand meer een verrassing.</p> <p>In deze vervolgworkshop ga je aan de slag met het model van de toetsrevolutie en ontwerpt een stukje les dat je de komende weken in je klas gaat geven.</p>				
	RTTI	Leonie Drabbe	<p>Toetsen worden vaak als eindpunt gezien van een periode waarin je met leerlingen hebt gewerkt. Maar zijn toetsen wel een eindpunt of juist een begin? In deze workshop leer je waarom een toets juist een nieuw begin is en hoe RTTI je kan helpen om vanuit je toets je lessen meer inhoud geeft.</p>	1 bijeenkomst	<p><u>HR:</u> komt aan bod bij toetsen maken bij vakopleidingen</p> <p><u>ICLON:</u> Impliciet onderdeel van Supervisie en vakdidactiek</p> <p><u>SEC:</u></p>	<p><u>HR:</u> Een gemaakte formatieve toets is te gebruiken bij pedagogiek: inspelen op verschillen) of voor didactiek (kwaliteitsbewaking)</p> <p><u>ICLON:</u></p> <p><u>SEC:</u></p>	

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
	Workshop differentiatie	Layla Copier	In jouw klassen leren alle leerlingen op hun eigen manier. Ze verschillen onder andere in niveau, motivatie, tempo, begeleidingsbehoefte en leervoorkeuren. Differentiatie is daarom essentieel, maar hoe pak jij dit aan? Welke verschillende vormen van differentiatie zet je in? En wat betekent dit voor de structuur van je les? In deze workshop gaan we aan de slag met differentiatievaardigheden om zo in te spelen op de verschillen tussen jouw leerlingen.	1 bijeenkomst	HR: Didactiek N3 ICLON: onderdeel van supervisie en vakdidactiek SEC: OWK: Leer theorieën en adolescentie theorie Passend onderwijs Vakdidactiek	HR: uitgeprobeerde werkwijze als bewijs op te nemen in portfolio ICLON: SEC: Individuele OWK eindopdracht	ICLON: Jansen, Hele Taak Eerst, naar gedifferentieerd onderwijs Vakliteratuur per vak verschillend
	De dynamische / actieve les	Laurens Goossens	Iedere docent kan hierover meepraten. Het 6de of 7de uur, de leerlingen komen vermoeid binnen met alle info die zij al de vorige uren tot zich hebben genomen. Krijg jouw klas in beweging! In deze workshop krijg je de tools om jouw klas in beweging te krijgen tijdens de les. Ook al zit je in een lokaal. Laat jouw leerlingen niet indommelen. Vind de juiste balans tussen zenden en aan het werk zetten.	1 bijeenkomst	HR: ICLON: - SEC: -	HR: ICLON: - SEC: -	HR: ICLON: - SEC: -
4. Professionalisering	Visie op leren	Leonie Drabbe	Met jullie maken we graag de eerste stappen om tot een eigen visie op leren te komen. Hierbij putten we uit je eigen ervaringen en brengen we	2 bijeenkomsten	HR: niveau 4 startbekwaamdo ssier ICLON:	HR: Eigen visie maakt onderdeel uit van je startbekwaamdo ssier.	HR: - ICLON: - SEC: -

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			jullie in contact met verschillende theoretische modellen die ondersteunend zijn om je eigen visie op leren te ontwikkelen.		Impliciet onderdeel van Supervisie <u>SEC:</u> PLG/Vakdidactiek supervisie	<u>ICLON:</u> Onderdeel van tussenevaluaties 1 en 2 en midden en eindevaluatie <u>SEC:</u> PDCA-opdracht	
	Met welk leerlingprofiel vertrekken de leerlingen van onze scholen?	Co-docenten SGDC (Alex Heemskerk en Leonie Drabbe?)	Wat vind je belangrijk dat leerlingen kunnen en weten als kinderen van onze scholen komen? In deze workshop gaan we met deze vraag aan de slag. Natuurlijk zorgen wij er als scholen voor dat onze leerlingen voldoende zijn toegerust om het examen te halen. We zijn bezig om leerlingen naast kennis ook vaardigheden aan te bieden. Maar bereidt dat de leerlingen voldoende voor op een snel veranderende maatschappij? Wat hebben leerlingen nodig om zich daarin staande te houden en wat vinden onze leerlingen daar zelf van?	1 bijeenkomst	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -
	Debatteren op het vmbo	Sandor Stuu en Ikram el Ayadi	Door te debatteren vergroten leerlingen hun spreek- en luistervaardigheden. Het versterkt burgerschapsvaardigheden als kritisch denken, argumenteren en respect tonen voor de mening van anderen, en het vergroot het zelfvertrouwen.	1 bijeenkomst	<u>HR:</u> Pedagogiek <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u>	<u>HR:</u> Bewijs voor inspelen op verschillen in de klas en professioneel handelen stageportfolio. <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u>	<u>HR:</u> - <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			In deze workshop maak je kennis met het debatteren op het vmbo en leer je een aantal debatvaardigheden toe te passen in de les.				
	Onderwijsethiek	Bryan van Woensel	Als een leerling in een groepsproject zijn werk niet heeft gedaan, hoe becijfer je dan het groepswerk rechtvaardig? En als je een leerling mag, gun je haar toch gewoon een extra puntje op de toets? Moet elke leerling aanwezig zijn bij lessen over seksuele voorlichting? Je zegt vast ja, maar wat als ouders dat niet willen? En mogen lange excursies met het vliegtuig nog wel? Al deze vragen over wat goed en fout is om te doen binnen het onderwijs vallen onder de noemer Onderwijsethiek. Dit vakgebied binnen het onderwijs heeft betrekking op de ethische afwegingen die door docenten gemaakt worden in hun professionele handelen: wat is goed (en fout) om te doen in welke schoolse situatie? Onderwijsethiek verwijst hier dan ook niet alleen naar het gedrag van de individuele (beginnende) docenten, maar ook naar het beleid van de school waar ze werken. Als docent maak je immers deel uit van een	3 bijeenkomsten : - workshop 1 (docent-leerling-relatie; in de klas) - workshop 2 (docent-ouder-relatie; wie heeft welke verantwoordelijkheid) - workshop 3 (docent-school-relatie; m.b.t. breder schoolbeleid)	<u>HR</u> : professioneel handelen niveau 4. <u>ICLON</u> : - <u>SEC</u> : -	<u>HR</u> : Uitkomsten zijn te verwerken bij eigen reflectie op professioneel handelen n4 <u>ICLON</u> : - <u>SEC</u> : -	<u>HR</u> : - <u>ICLON</u> : - <u>SEC</u> : -

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			professionele organisatie en ben je dus ook medeverantwoordelijk voor de beleidskeuzes die daarbinnen gemaakt worden. Het doel van de workshop is tweeledig: enerzijds de eventuele ervaringen die je al hebt met zulke vraagstukken inbrengen en reflecteren hoe je die op een ethische manier had kunnen aanpakken; anderzijds bieden we je handvatten om onderwijsethische vraagstukken te herkennen en leer je kritisch denken volgens vier kenmerkende ethische theorieën.				
	Je grenzen bewaken tijdens de les	Janie Spaans en Daniëlle Dupon	Welk gedrag van leerlingen vind je toelaatbaar en welk gedrag niet? Waar ligt jouw grens en hoe geef je die aan? In deze workshop oefen je hoe je met jouw gedrag dat van de leerlingen kunt aansturen.	1 bijeenkomst	HR: Leerlijn professioneel handelen (professioneel spreken + drama) (niveau 2 + 3) <u>ICLON:</u> Onderdeel van supervisie <u>SEC:</u> Interpersoonlijk leerkrachtgedrag en (groeps)processen	HR: N 2 en 3 professioneel handelen te gebruiken als bewijs bij eigen ontwikkeling <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> Hardop denken en individuele OWK eindopdracht	<u>SEC:</u> Den Brok: reader Geerts & van Kralingen hoofdstuk 4 Teitler: H7
	In gesprek met je werkplekbegeleid	Laurens Goossens,	Tijdens deze workshop nemen we je mee naar een mooi, twijfelachtig of vervelend	1 bijeenkomst	HR: Leerlijn professioneel handelen	HR: N 2 en 3 professioneel handelen te	<u>SEC:</u> Den Brok: reader

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
	er, werkgever of collega	Ismael Bella en Janie Spaans	gesprek met je werkplekbegeleider, werkgever of collega. Hoe ga je daar mee om? Welke kant moet je wel op gaan en welke niet? Wanneer kan je wel zaken doen en wanneer niet? Dit alles leer je tijdens deze workshop onder begeleiding van de cursusleiders en een actrice.		(professioneel spreken + drama) (niveau 2 + 3) <u>ICLON:</u> Onderdeel van supervisie <u>SEC:</u> Interpersoonlijk leerkrachtgedra- g en (groeps)process- en	gebruiken als bewijs bij eigen ontwikkeling <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> Hardop denken en individuele OWK eindopdracht	Geerts & van Kralingen hoofdstuk 4 Teitler: H7
	Hoe plaats ik mij binnen de organisatie van een school	Michiel Beute	Een school is een complexe organisatie, veel belangen botsen, de docent versus de leerling, de schoolleiding lijkt soms andere belangen te hebben dan de docent, ouders hebben wensen of eisen, docenten stellen eisen aan de organisatie die soms weer ten koste gaan van andere docenten, welke belangen zijn er allemaal, hoe bewaar je daarin de rust en vind je je eigen plek in die complexe organisatie?	1 bijeenkomst	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> - <u>SEC:</u> -
	De stap naar een baan in het onderwijs	Agnes van Waardhuizen	Tijdens deze workshop ga je aan de slag met: Hoe kom ik tot een keuze welke baan/ school het beste bij me past / wat vind ik belangrijk in mijn baan in het onderwijs? Op welke wijze wil ik mezelf presenteren aan een werkgever? Hoe stel ik een goed cv en sollicitatiebrief op?	1 bijeenkomst	<u>HR:</u> N4 SLC/loopbaan- oriëntatie <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u> Supervisie/ vakdidactiek	<u>HR:</u> professioneel handelen. LER: wat ga ik doen na mijn diplomering? <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u>	<u>HR:</u> <u>ICLON:</u> <u>SEC:</u>

Lijn	Programma- onderdelen	Co-docenten	Korte omschrijving	Aantal bijeen- komsten in module	Relevante onderdelen uit curricula instituten	Relevante opdrachten van de lerarenopleidin- gen	Relevante literatuur
			Ook is er in de workshop aandacht voor je rechten en plichten als je gaat werken als docent.				
5. Intervisie en begeleiding	Intervisie gericht op uitwisseling/reflectie	Sjaak Nuijt, Aicha Saghiri en Job Bosma	Het doel van intervisie is om je te ondersteunen in je professionele identiteitsontwikkeling (wat voor docent wil ik worden, welke ontwikkeling moet ik nog doormaken en welke stappen zijn hiervoor nodig).	n.v.t.	HR: - <u>ICLON</u> : Het doen van Intervisie wordt vanuit de opleiding gestimuleerd <u>SEC</u> : PLG en vakdidactiek	HR: - <u>ICLON</u> : - <u>SEC</u> : PDCA-opdracht	HR: - <u>ICLON</u> : - <u>SEC</u> : -
	Niveau 2 / 3 / 4: stagebegeleiding en werken aan je portfolio onder begeleiding van de instituutsopleider	Sjaak Nuijt, instituutsopleiders HR	Stagebegeleiding, intervisie en werken aan je portfolio onder begeleiding van een instituutsopleider	n.v.t.			
6. Workshops naar behoefte	Workshops naar behoefte van studenten	n.t.b.					